



บทความวิจัย

เรื่อง ค่านิยมของสังคมจีนก่อนจีนยุคใหม่และกลวิธีการถ่ายทอด
ในนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์

โดย

นางสาวณัฐชา จรเสมอ
รหัสนักศึกษา 05590604

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของสาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	ค่านิยมของสังคมจีนก่อนจีนยุคใหม่และกลวิธีการถ่ายทอด ในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
ผู้เขียน	นางสาวณัฐชา จรเสมอ
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องค่านิยมของสังคมจีนก่อนจีนยุคใหม่และกลวิธีการถ่ายทอด ในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมจีนของจีนยุคก่อนสมัยใหม่ และศึกษากลวิธีการถ่ายทอดจากหนังสือนิทานจีน ของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ โดยศึกษาจากหนังสือนิทานจีน สอนลูกหลานให้ร่วมกันสืบทอดอัตลักษณ์เผ่าพันธุ์ ฉบับแปลเป็นไทยโดย ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล และคณะ

ผลการศึกษาพบว่า ค่านิยมที่พบในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้แบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้ ค่านิยมการประพடுத்தิน ได้แก่ค่านิยมการเคารพผู้อาวุโส และค่านิยมเรื่องความกตัญญู ค่านิยมเรื่องการบูชาเทพพระเจ้า ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้กล่าวถึงการบูชาเจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าเตาไฟ นายทวารบาล เจ้าหญิงห้วม้า เจ้าแม่ทับทิม และเทพเจ้าอายุวัฒนะ ค่านิยมการศึกษาและการรับราชการ ค่านิยมความงามของสตรี ได้แก่ ค่านิยมการมัดเท้า และค่านิยมการเขียนคิ้ว ในส่วนของกลวิธีการถ่ายทอดค่านิยม กลวิธีการถ่ายทอดนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงการเปิดเรื่อง นิทานจีนของฟรานเซสคาร์เพนเตอร์ มีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย และการเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา การแทรกนิทานในนวนิยาย การสร้างตัวละคร การสร้างความขัดแย้งในเรื่องมีทั้งความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ การสร้างฉากและเหตุการณ์ และถึงการปิดเรื่องที่มีการปิดเรื่องแบบตามความจริงของชีวิต ปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม และการปิดเรื่องสุขนานุกรม

ค ำ ล ำ ค ำ : น ิ ท าน จ ี น ค ำ น ิ ย ม ก ล วิ ธ ี ก าร ถ ำ ย ท อด

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ค่านิยม” หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ ประารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่าต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่น่าบูชายกย่องและมีความสุขที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล จะเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือและปฏิบัติตนในสังคมและชีวิต หรือเลือกปฏิบัติเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์และสถานการณ์นั้น ค่านิยมหมายรวมถึงจุดหมายหรือความต้องการในชีวิตและสิ่งที่บุคคลชอบ

นิทานนั้นได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมโดยสอดแทรกไว้ในเนื้อหาของนิทาน เช่นวิถีชีวิตของตัวละครในนิทานซึ่งหยิบยืมมาจากวิถีชีวิตจริงของคนในสังคมขณะนั้น ลักษณะนิสัย การกระทำของตัวละครในนิทานก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในขณะนั้นได้ว่า ในสมัยนั้นผู้คนมีค่านิยมแบบไหน นิยมปฏิบัติตัวอย่างไร และไม่ปฏิบัติตัวอย่างไร ซึ่งบางค่านิยมนั้นก็ได้สูญหายไปตามกาลเวลา การมีค่านิยมสอดแทรกในนิทานจึงสามารถทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงค่านิยมในอดีต และได้เข้าใจถึงสังคมในอดีตได้มากขึ้น

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนานค่านิยมในสังคมจีนจึงมีอยู่มากมาย ค่านิยมที่เห็นได้ชัดคือค่านิยมเรื่องความกตัญญู มีคำพูดของคนจีนประโยคหนึ่งว่า “ร้อยพฤติกรรมกตัญญูนำหน้า” หมายถึงพฤติกรรมของมนุษย์แม้จะซับซ้อน แต่อันดับแรกที่ต้องคำนึงถึงคือความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ (นิตยา ชวี 2546: 87-88) ในประวัติศาสตร์จีนนั้นผู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมข้อนี้คือขงจื้อ นอกจากค่านิยมเรื่องความกตัญญูแล้ว ในอดีตจีนมีค่านิยมเรื่องการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานของจีนในอดีตนั้นเป็นเรื่องของพ่อแม่ที่จะเลือกคู่สมรสให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ซึ่งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะเห็นหน้ากันเป็นครั้งแรกคือวันแต่งงาน การแต่งงานกับผู้ที่มิมีภูมิลำเนาต่างเมืองก็จะนิยมกันโดยจะมีคนรู้จักเป็นแม่สื่อ หนึ่งมีความเชื่อกันว่า หากผู้ใดสามารถนำชายหญิงให้มาแต่งงานกันได้หลายคู่ก็จะมีอายุยืน (ดำรงค์ ฐานติ 2544: 149) ในปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้แทบจะไม่มีอีกแล้ว การเลือกคู่มาจากความพอใจของทั้งสองฝ่ายที่คบหาดูใจกันมาก่อนแต่งงาน ค่านิยมเรื่องความกตัญญูของจีนนั้นเป็นค่านิยมที่สำคัญและยังส่งผลมาถึงปัจจุบันไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาในขณะที่ค่านิยมเรื่องการแต่งงานนั้นปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและกาลเวลา ค่านิยมที่กล่าวถึงนั้นได้สอดแทรกอยู่ในนิทานพื้นบ้านของจีนด้วย ทำให้ผู้อ่านนอกจากจะได้รับความบันเทิงจากนิทานแล้ว ยังได้รับรู้ถึงค่านิยมของสังคมจีนในช่วงเวลานั้นด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศจีนนั้นเป็นประเทศที่มีความน่าสนใจเรื่องของสังคม ประเพณี การดำเนินชีวิต เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน มีวัฒนธรรม คำสอนมากมายที่ได้เผยแพร่ไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค่านิยมของจีนผ่านทางหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีที่ใช้ในการแต่งหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ และศึกษาค่านิยมของสังคมจีนช่วงก่อนสมัยใหม่ที่พบในหนังสือนิทานจีน เพื่อได้ทราบถึงกลวิธีการเขียนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ที่บอกเล่าเรื่องราวค่านิยมของสังคมจีนในอดีต เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับรู้และได้เข้าใจในค่านิยมของประเทศจีนได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาค่านิยมจีนในยุคก่อนสมัยใหม่จากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
2. เพื่อศึกษากลวิธีที่ใช้ในการนำเสนอค่านิยมจีนในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาจากหนังสือเรื่อง Tales of a Chinese Grandmother: 30 Traditional Tales from China ในฉบับแปลเป็นไทยในชื่อ นิทานจีน สอนลูกหลานให้ร่วมกันสืบทอดอัตลักษณ์ผ่านเผ่าพันธุ์ แปลโดยถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พิมพ์ในปี 2555 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เรื่องปัญญา

สมมติฐานของการศึกษา

จากการศึกษาค่านิยมจากนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ผู้วิจัยได้ค้นพบค่านิยมที่สอดแทรกอยู่ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้แก่ ค่านิยมเรื่องความกตัญญู ความขยันขันแข็งในการทำงาน ความซื่อสัตย์สุจริต การเล่าเรียน ค่านิยมเรื่องการแต่งงาน ค่านิยมของผู้หญิงจีนในอดีต และประเพณีต่างๆของจีนซึ่งประเพณีเหล่านั้นก็ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้ใช้วิธีการซ่อนนิทานไว้ในนวนิยายเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ค่านิยม วัฒนธรรมของจีนในอดีต โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการให้คนจีนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงค่านิยมของจีนในอดีต

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. ค้นคว้าหัวข้อที่สนใจจะศึกษาเกี่ยวกับประเทศจีน
2. เลือกหัวข้อที่จะศึกษา คือการศึกษาค่านิยมจากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
3. สำรวจเพื่อตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยหัวข้อการศึกษาค่านิยมจากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ว่ามีผู้อื่นได้ศึกษาไปแล้วหรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
4. อ่านหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์เพื่อตั้งประเด็นที่สนใจศึกษา
5. วิเคราะห์ถึงค่านิยมที่พบในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
6. เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าถึงค่านิยมของจีนในช่วงก่อนสมัยใหม่จากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
2. เข้าใจกลวิธีในการถ่ายทอดค่านิยมในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อบทความวิจัย “ค่านิยมของจีนก่อนจีนยุคใหม่และวิธีการถ่ายทอดในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์” พบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเล่าเรื่อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและนวนิยายจีน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจีนศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

ดวงเดือน จันทิหาล้า (2558) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษานิทานคติสอนใจของจีน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นิทานคติสอนใจของจีน ในด้านองค์ประกอบของวรรณกรรม และเพื่อศึกษาคุณค่าที่ปรากฏในนิทานคติสอนใจของจีน โดยศึกษาจากนิทานคนจีนก่อนนอนสอนให้เป็นยอดคนขุนพลและผู้นำ โดยมีนิทานจีนทั้งสิ้น 63 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า นิทานของจีนมีการเปิดเรื่องแบบบรรยายฉากหรือเหตุการณ์มากกว่าการแนะนำตัวละครซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และลักษณะนิสัยของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

ได้เป็นอย่างดี มีการผูกปมแบบความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มากที่สุดเพื่อให้เห็นถึงผลของคน
ที่ประพฤติชอบและประพฤติไม่ชอบ มีการปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมายมีจำนวนมากที่สุดเพราะ
การจบแบบนี้ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวละครจากต้นจนจบได้ดี ตัวละครในนิทานแสดงให้เห็น
เห็นถึงความสำคัญของการกตัญญูต่อผู้มีพระคุณเพราะเชื่อว่าทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรือง เห็นถึงความ
อดทนที่ยอมลำบากวันนี้เพื่อสบายในวันหน้า ด้านการปกครองที่ดีของกษัตริย์ที่คนจีนเชื่อว่าหากมี
ผู้ปกครองดีบ้านเมืองก็จะดี สงบสุข หากผู้ปกครองไม่ดีบ้านเมืองก็จะไม่สงบสุข คุณค่าที่ปรากฏใน
นิทานคติสอนใจจีนมีหลักๆสองด้านคือ คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพ
บ้านเมือง วัฒนธรรม ของสังคมจีนในสมัยนั้น และคุณค่าด้านแง่คิด คำสอนเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง
หลักธรรมคำสอนต่างๆ เช่น ลัทธิขงจื้อในเรื่องความกตัญญู และคำสอนของลัทธิเต๋าที่สอนเรื่องความ
พอดี การไม่สนคำเยินยอของคนอื่น และคำสอนของศาสนาพุทธในเรื่องของกรรม

Tian zhishui (2558) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “นิทานพื้นบ้าน: สะท้อนวิถีชีวิต
ไทลื้อ ชุมชนม่านเปียน ตำบลเมิ่งฮุ้น อำเภอเมิ่งไห่ จังหวัดสิบสองปันนา” โดยมีจุดประสงค์เพื่อ
รวบรวมและจัดประเภทนิทานพื้นบ้านไทลื้อ และเพื่อศึกษาวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมผ่านนิทาน
พื้นบ้าน รวมถึงศึกษาอิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการดำรงอยู่ของชาวไทลื้อ ชุมชนม่านเปียน
ตำบลเมิ่งฮุ้น อำเภอเมิ่งไห่ จังหวัดสิบสองปันนา จากการวิจัยพบว่าในพื้นที่ศึกษานิทานทั้งหมด 53
เรื่อง จัดแบ่งได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานศาสนา นิทานคติ
นิทานมหัศจรรย์ นิทานสัตว์ นิทานเรื่องผีและนิทานวีรบุรุษ นิทานที่เป็นที่นิยมคือนิทานประจำถิ่น ซึ่ง
ได้บอกเล่าถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงตัวตน
ของชาวไทลื้อได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการดำรงชีวิตได้เห็นถึงความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและการพึ่งพา
ธรรมชาติ ด้านครอบครัว ได้เห็นค่านิยมภายในครอบครัว ด้านประเพณีที่เห็นถึงประเพณีเก่าแก่ที่สืบ
ทอดกันมาในชุมชน ด้านความเชื่อที่สะท้อนความเชื่อดั้งเดิมตั้งแต่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และในด้าน
ค่านิยมที่ปลูกฝังจริยธรรมอันดีงามให้ชุมชน ภาพสะท้อนเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความเป็นมาที่ยาวนาน
และเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวไทลื้อที่ส่งผ่านจากนิทานสู่วิถีชีวิตของชาวไทลื้อในปัจจุบัน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานนั้น ผู้วิจัยได้ทราบถึงค่านิยมและ
ประเพณีที่สะท้อนจากนิทาน จากบทความวิจัยของดวงเดือน จันทิห์กล้า (2558) และบทความวิจัยของ
Tian zhishui (2558)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลวิธีการเล่าเรื่อง

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) ได้เขียนบทความเรื่อง “กลวิธีของการเล่าเรื่องในเจ้าหญิง” เจ้าหญิงเป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปี 2548 เขียนโดยบินหลา สันกาลาคีรี ที่นำเอาโลกจินตนาการมาผสานกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยกลวิธีในการเขียนหนังสือเล่มนี้คือการใช้รูปแบบของนิทานซ้อนนิทาน มีการเล่นคำ เล่นภาษาล้อเลียนบุคคลและสังคม การข้ามประเภทของวรรณกรรม การให้เรื่องเล่าเรื่องในตัวของมันเอง กลวิธีต่างๆทำให้ผู้เขียนเสนอความหมายของเรื่องได้อย่างทรงพลัง เรื่องสั้นเจ้าหญิงได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ประสบการณ์ทางอารมณ์ การเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค การแสวงหาความหมายและความสุขของชีวิต แต่ด้วยความเขลา มนุษย์นั้นยังหลงอยู่ในโลกแห่งมายา ผู้อ่านจะได้รับรู้ว่าเป็นโลกของความจริงนั้น โลกมีหลากหลายทางที่จะนำไปสู่วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและพอดี เรื่องสั้นเรื่องเจ้าหญิงได้ให้ข้อคิดเรื่อง การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่หลงในโลกแห่งมายาและวัตถุนิยม เจ้าหญิงจึงเป็นหนังสือที่โดดเด่นเล่มหนึ่งของวรรณกรรมยุคหลังสมัยใหม่ของไทย

ทศพล ศรีพุ่ม (2556) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การซ้อนนิทานในวรรณคดีชาดกไทย” โดยมีจุดประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาการซ้อนนิทานในวรรณคดีชาดกไทยจากวรรณคดี 9 เรื่อง ได้แก่ สรรพสิทธิชาดก ทุกัมมานิกชาดก สุรภพชาดก ศรีวิชัยชาดก ธนัญชัยบัณฑิตชาดก ลิลิตศรีวิชัยชาดก นกกระจาบกลอนสวด สรรพสิทธิ์คำฉันท์ และปะทุมชาฎกว่าด้วยกลแห่งษัตริ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและบทบาทการซ้อนนิทานในวรรณคดีดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าลักษณะการซ้อนนิทานในวรรณคดีชาดกสามารถจำแนกได้สองประเภทได้ 2 กลุ่ม คือการซ้อนนิทานที่เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องหลักซึ่งปรากฏในวรรณคดีชาดกที่มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีผลต่อการคลี่คลายปมปัญหาของเรื่องและช่วยนำเสนอแนวคิดหลักของเรื่องโดยตรง และการซ้อนนิทานที่เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องเสริมซึ่งปรากฏในวรรณคดีที่มีโครงเรื่องซับซ้อน มีผลต่อการเล่าเรื่องในเหตุการณ์บางตอน และช่วยนำเสนอแนวคิดเสริมอื่นๆ การซ้อนนิทานในวรรณคดีชาดกมี 4 ประเภท ได้แก่ การซ้อนนิทานเพื่อตั้งคำถาม การซ้อนนิทานเพื่อเป็นอุทาหรณ์ การซ้อนนิทานเพื่ออธิบายความเปรียบเทียบ และการซ้อนนิทานเพื่อแสดงอดีตชาติ การซ้อนนิทานนั้นมีบทบาทในการนำเสนอปัญญาบารมีของพระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขบททดสอบและสั่งสอนบุคคลต่างๆด้วยวิธีการที่แยบคาย ทั้งยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิต การซ้อนนิทานเป็นกลวิธีที่ทำให้เกิดการตีความคำสอนทำให้ผู้อ่านได้คิดใคร่ครวญด้วยปัญญา ช่วยเสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้อ่าน

วาริสรุ จารยัปัญหา (2557) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาเรื่องเล่าอาผานถึ ในฐานะนิทานมุขตลกแนวเสียดสิ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนุภาคในนิทานพื้นบ้านจีนเรื่องเล่าอาผานถึ วิเคราะห์กลวิธีพลิกความหมายในการนำเสนอเรื่องเล่าอาผานถึ วิเคราะห์นัยทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นจากนิทานเรื่องเล่าอาผานถึ งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีดัชนีอนุภาค ของสติช ทอมป์สัน ซึ่งเป็นนักคิดชนวิทยาชาวอเมริกันมาใช้ประกอบในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่าอาผานถึมีอนุภาคที่ตรงกับดัชนีอนุภาคของสติช ทอมป์สันทั้งหมด 7 อนุภาค ได้แก่อนุภาคตีความอย่างเถรตรง อนุภาคการใช้อุบาย อนุภาคการกระทำเรื่องเหลือเชื่อ อนุภาคเกี่ยวกับสิ่งสกปรกและเรื่องเพศ อนุภาคเกี่ยวกับการหลอกลวงความไว้วางใจ อนุภาคเกี่ยวกับการทดสอบความฉลาดหรือความสามารถ อนุภาคเกี่ยวกับบุคคลและสังคม มีกลวิธีในการพลิกความหมายทั้งหมด 5 วิธี ได้แก่ กลวิธีการเล่นคำ กลวิธีการให้เหตุผล กลวิธีการนำเสนอให้ทำในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ กลวิธีการใช้กลอุบายโดยการวางแผน กลวิธีการสอดแทรกคติสอนใจ นัยทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นในเรื่องเล่าอาผานถึ อาผานถึคือบุคคลชายชอบที่ถูกรังเกียจและเอารััดเอาเป็รียบ ต้องต้องดิ้นรนในการมีชีวิตรอด โดยมีคู่ตรงข้ามปรากฏในเรื่องล้วนเป็นผู้มีอำนาจทางสังคมและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเพื่อผ่อนคลายความกดดันจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เรื่องเล่าอาผานถึจึงนำเสนอบุคคลเหล่านั้นในฐานะ “ตัวตลก” โดยในความเป็นจริงแล้วไม่สามารถทำได้

จากการทบทวนบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเล่าเรื่องทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงกลวิธีการซ่อนนิทานไว้ในวรรณกรรมจากบทความวิจัยของรีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) และบทความวิจัยของทศพล ศรีปฐม (2556) ผู้วิจัยยังได้ทราบกลวิธีการเล่าเรื่องจากบทความวิจัยของวาริสรุ จารยัปัญหา (2557)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและนวนิยายจีน

ศรัทธา พูลสวัสดิ์ (2547) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “จีน: จากมุมมองตะวันตก ในนวนิยายของเฟิร์ล เอส.บั๊ก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอภาพจีนจากมุมมองตะวันตกของผู้ประพันธ์ โดยศึกษาจากนวนิยาย 9 เรื่อง ของเฟิร์ล เอส.บั๊ก ผลการวิจัยพบว่านวนิยายทั้ง 9 เรื่อง ได้มีการนำเสนอภาพจีนทั้งสิ้น 3 ประเด็น ได้แก่ การสะท้อนภาพของจีนในช่วงก่อนและระหว่างเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ จีนในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีความเป็นอยู่แบบสังคมปิตาธิปไตยหรือสังคมชายเป็นใหญ่ยกย่องบุรุษเพศมากกว่าสตรีเพศ ค่านิยมของสังคมดังกล่าวก่อให้เกิดการกดขี่สตรีอย่างรุนแรง ครอบครัวชาวจีนในสมัยนั้นหวังจะได้บุตรชายมากกว่าลูกสาวและเลี้ยงดูลูกผู้ชายดีกว่า อีกทั้งลูกชายยังมีโอกาสในชีวิตที่ดีกว่าลูกสาวอย่าง

เห็นได้ชัด ซึ่งค่านิยมนี้สืบทอดต่อกันมานับพันปี สังคมชนบทในช่วงนั้นต้องต่อสู้กับภัยพิบัติต่างๆ ชาวนามีความยากจนไม่สามารถลืมตาอ้าปากได้จนต้องกระทำการสิ่งๆ ที่ขัดต่อจริยธรรมโดยการฆ่าลูกสาวที่เพิ่งเกิดหรือขายลูกสาวให้กับบ้านเศรษฐี ภาพของสตรีจีนได้สะท้อนให้เห็นสตรีของจีนในมุมมองที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ภาพของมารดาที่บุตร ภรรยาหลงกับภรรยาน้อย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสะใภ้ ประเด็นสุดท้ายคือการสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้เขียนระหว่างตะวันออกกับตะวันตก ประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นถึงการให้ค่าที่ต่างกันระหว่างตะวันออกกับตะวันตก โดยนำเสนอตะวันออกทั้งด้านบวกและด้านลบต่างกับการนำเสนอตะวันตกที่นำเสนอแต่ด้านบวกเพียงด้านเดียว การนำเสนอจีนจากมุมมองของเฟิร์ล ฮัส.บั๊ก ที่มีความใกล้ชิดกับจีนเป็นเวลานานนั้นแตกต่างจากการนำเสนอจีนจากนักประพันธ์คนอื่นที่มักนำเสนอจีนเพียงด้านเดียว

ปณชัยรัศมี องค์กรรัตน์ (2557) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “สามบุตรีแห่งจีน: การวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมจีนใน ไวลด์ สวอนส์ ของ จุง ชาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมจีนช่วง ค.ศ. 1912-1976 จากมุมมองของจุง ชาง และความเป็นหญิงจีนซึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจีนในแต่ละยุคสมัยตั้งแต่ยุคสาธารณรัฐ พรรคคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศและช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมในอัตชีวประวัติเรื่อง ไวลด์ สวอนส์ ผลการศึกษาพบว่าอัตชีวประวัติเรื่อง ไวลด์ สวอนส์ได้นำเสนอชีวิตของตรีผ่านสตรีสามรุ่น ได้แก่ ยาย แม่ และผู้ประพันธ์ ซึ่งเผชิญชะตากรรมต่างยุคสมัยกันคือ ยุคสาธารณรัฐ ยุคปฏิวัติคอมมิวนิสต์ และยุคการปฏิวัติวัฒนธรรม อัตชีวประวัติเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมจีนในช่วงดังกล่าวและวิพากษ์ความเหลื่อมล้ำระหว่างชายหญิง ระบอบเผด็จการโดยผู้นำ การล้มล้างค่านิยมดั้งเดิม บทบาทของสตรีแม้จะถูกกดขี่จากแนวคิดของขงจื้อ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์และลัทธิเหมา แต่สตรีจีนได้พัฒนาตัวตนเพื่อสร้างความหมายของสตรีจีนใหม่และปฏิเสธอำนาจของระบอบปิตาธิปไตย โดยนวนิยายเรื่อง ไวลด์ สวอนส์ ได้แสดงให้เห็นถึงความไม่ยอมการตกอยู่ภายใต้การกดขี่ทั้งจากรุ่นยายและรุ่นแม่ เปรียบเสมือนความมุ่งหวังให้สตรีจีนกล้าที่จะลุกขึ้นมาต่อกรและแสดงความไม่เห็นด้วยต่ออำนาจทางสังคมทุกรูปแบบที่คอยกดขี่ทารุณมาตลอด

วลัยลักษณ์ นราทอง (2557) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีนภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนจากวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง เสียงร่ำไห้กลางสายฝน” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจีนภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนจากมุมมองของนักเขียนชาวจีนที่ชื่อหยูหัว ผลการศึกษาพบว่า จีนภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์มีการพัฒนาสังคมประเพณีแบบเก่าสู่สังคมอุตสาหกรรม

สมัยใหม่ส่งผลให้ระบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนค่อยๆสูญหายไป โดยผู้เขียนสะท้อนออกมา 5 ด้านด้วยกันคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ หลังเกิดสงครามการเมืองสภาพเศรษฐกิจของจีนอยู่ในขั้นยากจน แม้รัฐบาลคอมมิวนิสต์พยายามหาหนโยบายมาแก้ไขแต่ก็ยังไม่เป็นผล 2) ด้านการศึกษา เด็กในชนบทมีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้นได้โอกาสเข้าเรียนมหาวิทยาลัย แต่ความเคารพในตัวครูมีน้อยลง เด็กบางคนไม่เชื่อฟังครูเพราะคิดว่าตนเองมีฐานะที่ดีกว่าครู 3) ด้านค่านิยมทางสังคม พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและกลายเป็นเมืองทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับความ เป็นเมืองที่ทันสมัยและการมีอำนาจทางสังคม หลงลืมวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมจนทำให้ค่านิยมเก่าค่อยๆสูญหายไป 4) ประเพณีและความเชื่อ สังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้คนจีนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ประเพณีแต่งงานที่ยึดถือฐานะทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะยึดถือตามประเพณีดั้งเดิม การปลุกฝังคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความเชื่อในลัทธิศาสนาใดๆ 5) ครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมจากสังคมเก่าสู่สังคมใหม่ที่ขาดหลักมายึดเหนี่ยว

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและนวนิยายจีน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมจีนที่สะท้อนจากวรรณกรรมและนวนิยายจีน จากบทความวิจัยของ ศรีธธา พูลสวัสดิ์ (2547) ปณชัยรัตน์ องค์กรรัตน์ (2557) วลัยลักษณ์ นราทอง (2557)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจีนศึกษา

ศิริพร ดาบเพชร (2560) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “แนวคิดผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงของจีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป” โดยมีจุดประสงค์เพื่อ วิเคราะห์แนวคิดของผู้นำจีน เหมา เจ๋อตง และเติ้ง เสี่ยวผิงที่ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติวัฒนธรรมและการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้เข้าใจเหตุผลในการนำแนวคิดนั้นเพื่อมาใช้เปลี่ยนแปลงสังคมจีนภายใต้การนำของผู้นำทั้งสอง เพื่อรู้และเข้าใจผลที่เกิดจากแนวคิดผู้นำทั้งสองต่อสังคมจีน จากการศึกษาพบว่า จีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม (1966-1976) และจีนสมัยปฏิรูปประเทศ (1978-1990) เป็นช่วงที่จีนมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในสองช่วงที่จีนอยู่ภายใต้การปกครองของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ที่ร่วมสมัยกันคือ เหมา เจ๋อตง และเติ้ง เสี่ยวผิง แต่ผู้นำทั้งสองมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ทำให้สังคมจีนภายใต้ผู้นำทั้งสองคนมีความแตกต่างกันอย่างมาก เหมา เจ๋อตงนั้นเน้นหลักการคอมมิวนิสต์ ทั้งนโยบายปฏิวัติตลอดการ ทฤษฎีความขัดแย้ง และแนวทางปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อสร้างเงินที่ปราศจากชนชั้นและความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ รวมถึงสนใจเรื่องวัฒนธรรมและระบบการเมือง ส่วนแนวคิดของเติ้งเสี่ยวผิง ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจีนคือ แนวคิดที่เน้นปฏิบัติจริง และมีการปรับเปลี่ยนตาม

สถานการณ์ ไม่ยึดมั่นทฤษฎีและอุดมการณ์คอมมิวนิสต์อย่างเคร่งครัด ไม่สนใจเรื่องวัฒนธรรม ไม่สนใจทฤษฎีความขัดแย้ง แต่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการปฏิวัติสังคมนิยมและการต่อสู้ทางชนชั้น การปฏิวัติวัฒนธรรมที่เกิดจากแนวคิดของเหมา เจ๋อตง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อสังคมจีน เพราะมีการเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม การประพฤติปฏิบัติ ด้วยการทำลายความคิดเก่า นิสัยเก่า วัฒนธรรมเก่า ประเพณีเก่า ส่วนในสมัยของเติ้ง เสี่ยวผิงเน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจตามแนวทางของทุนนิยม เรียกว่า “สังคมนิยมแบบจีน” ตั้งแต่สมัยการปฏิรูปเป็นต้นมาจีนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านสภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต ค่านิยม อันเป็นผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการปลูกฝังค่านิยมบริโภคนิยม

สุมพร ฉันทสิทธิพร (2560) ได้ทำบทความวิจัยเรื่อง “ปัญญาชนจีนยุคโบราณกับการรับราชการ” จากการศึกษาพบว่า ชนชั้นปัญญาชนนั้นถือเป็นชนชั้นที่มีความพิเศษ ในฐานะกลุ่มชนชั้นที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทางการเมืองและเป็นชนชั้นสำคัญที่ผลิตซ้ำและสืบทอดความคิดด้านการปกครองมาตลอดประวัติศาสตร์จีน อุดมการณ์และบุคลิกความเป็นปัญญาชนคือ การยึดมั่นในหนทางที่ถูกต้อง และการมีจิตรับผิดชอบต่อสังคม สองสิ่งนี้ได้หล่อหลอมและกลายเป็นลักษณะเด่นของปัญญาชน ปัญญาชนนั้นต้องการที่จะพัฒนาประเทศไปในทางที่ดี แต่ปัญญาชนก็มีความท้าทายและข้อจำกัดในการรับราชการคือต้องต่อสู้กับอำนาจที่เหนือกว่า และถึงแม้ว่าปัญญาชนจะต่อสู้เพื่อความถูกต้องอาจจนต้องยอมสละชีวิตเพื่อความถูกต้อง แต่ความเป็นจริงจากประวัติศาสตร์ทำให้เห็นว่าปัญญาชนไม่อาจก้าวข้ามอำนาจที่แข็งแกร่งของพระมหากษัตริย์ได้ คุณลักษณะเฉพาะของปัญญาชนอีกอย่างคือการกล้าวิพากษ์วิจารณ์ต่ออำนาจ และกล้าที่จะลุกขึ้นปกป้องในสิ่งที่ถูกต้อง คุณลักษณะนี้ได้สืบทอดและหลงเหลือเป็นมรดกที่สำคัญต่อปัญญาชนจีนในปัจจุบัน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจีนศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวคิดของผู้นำจีนในยุคปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป จากบทความวิจัยของศิริพร ตาบเพชร (2560) รวมถึงได้ทราบถึงการรับราชการของปัญญาชนชาวจีนในอดีตจากบทความวิจัยของสุมพร ฉันทสิทธิพร (2560)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนั้นทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงค่านิยมทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมจีนที่สะท้อนจากรรณกรรมและนวนิยายจีน กลวิธีการเล่าเรื่องในวรรณกรรม รวมถึงสภาพสังคมจีนในยุคคอมมิวนิสต์ ผู้วิจัยเห็นว่าบทความวิจัยของดวงเดือน จันทิห์ล่า (2558) เรื่องการศึกษานิทานคติสอนใจของจีน และบทความวิจัยของ Tian Zhishui (2558) เรื่องนิทานพื้นบ้าน: สะท้อนวิถีชีวิตไทลื้อ ชุมชนแม่เปียน ตำบลเมืองฮุ่น อำเภอเมืองให้ จังหวัดสิบสองปันนา

นั้นได้ศึกษาในเรื่องของนิทานและค่านิยม ผู้วิจัยจึงได้นำบทความวิจัยทั้งสองเรื่องมาเป็นแนวทางในการศึกษาค่านิยมจากหนังสือนิทานจีน งานวิจัยของรินฤทัย สัจพันธ์ (2549) เรื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงกลวิธีในการเล่านิทานแบบนิทานซ้อนนิทานในหนังสือเจ้าหญิง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกลวิธีการเล่าเรื่องในหนังสือนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ ผู้วิจัยจึงนำบทความวิจัยเรื่องกลวิธีการเล่าเรื่องในเจ้าหญิงมาเป็นแนวทางในการศึกษาการถ่ายทอดในหนังสือนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ นอกจากนี้แล้วบทความวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพสังคมจีนนั้นทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงสภาพสังคมจีนในแต่ละช่วงเวลามากขึ้นและสามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาและวิเคราะห์สภาพสังคมจีนที่ปรากฏในหนังสือนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ได้

อนึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงค่านิยมของสังคมจีนที่สะท้อนจากนิทาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค่านิยมของสังคมจีนที่สะท้อนจากนิทานจีน เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงค่านิยมและลักษณะของสังคมวัฒนธรรมจีนมากขึ้น

ผลการศึกษา

หนังสือนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ได้แต่งขึ้นในช่วงปี 1937 ซึ่งจีนในช่วงนั้นเป็นช่วงการปฏิวัติทางภูมิปัญญาและขบวนการชาตินิยม โดยเกิดจากเหล่าปัญญาชนจีนเห็นความวุ่นวายของประเทศ ความล้าหลังและความอ่อนแอในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทำให้ปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตกและได้รับอิทธิพลจากตะวันตก มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดชาวจีน โดยมุ่งเน้นที่รากฐานวัฒนธรรมของจีน ซึ่งก็คือลัทธิขงจื้อ โดยโจมตีลัทธิขงจื้อว่าสร้างสังคมศักดินา มุ่งทำลายความเชื่อเก่าๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต รวมไปถึงจารีตประเพณี โครงสร้างทางสังคมแบบเก่า ระเบียบแบบแผนทางสังคมแบบเก่า (ศิริพร ดาบเพชร, 2549 : 96) ทำให้ค่านิยมเก่าๆของจีนได้สูญหายไปจากประเทศจีน หนังสือนิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์จึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมดั้งเดิมของจีนในยุคที่จีนยังมีการปกครองแบบศักดินาเพื่อต้องการถ่ายทอดค่านิยมดั้งเดิมของจีนให้คนรุ่นหลังได้รับรู้

จากการศึกษาค่านิยมจากหนังสือนิทานจีน ของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ ผู้วิจัยได้ค้นพบค่านิยม ได้แก่ ค่านิยมการประพฤติตน ค่านิยมการบูชาเทพเจ้า ค่านิยมการศึกษาและการรับราชการ ค่านิยมความงามของสตรี

1. ค่านิยมการประพุดิตน

คนจีนนั้นในความสัมพันธ์กับการประพุดิตนเป็นอย่างมาก ต้องประพุดิตนเป็นบุตรที่ดีมีความกตัญญูต่อบิดามารดา มีความเคารพต่อผู้อาวุโสกว่า ประพุดิตัวเป็นคนดีของสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต ประพุดิตนในทางที่ดีงาม โดยคนจีนเชื่อว่าคนที่ทำดีเทพเจ้าจะชื่นชมและทำให้ชีวิตของคนคนนั้นพบเจอแต่สิ่งดีๆ แต่หากคนใดมีความประพฤติที่ไม่ชอบก็จะถูกลงโทษ โดยบทความต่อไปนี้จะผู้วิจัยได้ยกมาจากส่วนหนึ่งของหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการประพุดิตนของคนจีนก่อนยุคสมัยใหม่

1.1 การเคารพผู้อาวุโส

คนจีนนั้นให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส ผู้อาวุโสจะเป็นใหญ่ในบ้านใครๆ ต่างก็เชื่อฟังและให้ความเคารพ นิทานของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ก็ได้กล่าวถึงการเคารพผู้อาวุโสไว้ในตอน “ในบ้านประตูสีแดง” ว่า “ในแผ่นดินจีนผู้คนเคารพผู้อาวุโสเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนต่างก็อยากจะเป็นผู้อาวุโส หญิงชราชอบให้เรียกท่านว่า “เหล่าเลา” ที่แปลว่า “ผู้อาวุโส” มากที่สุด” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555: 20) นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์นั้นเปิดเรื่องด้วยการกล่าวถึงคุณย่าและหลานๆ หลานชายชื่ออาโสง หลานสาวชื่ออวิหลัน หลานทั้งสองคนเคารพนับถือคุณย่ามาก มีคุณย่าเป็นแบบอย่างและอยากเป็นแบบคุณย่าในอนาคต จีนขณะนั้นให้ความสำคัญต่อผู้อาวุโสเป็นอย่างมาก และจะมีการเคารพผู้อาวุโสในบ้านทุกวันถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เมื่อถึงวันสำคัญของผู้อาวุโสทุกคนก็จะมาเยี่ยมและอวยพรแก่เขา ดังตอนหนึ่งของนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ตอน “วันเกิดผู้อาวุโส” กล่าวถึงการเคารพผู้อาวุโสไว้ว่า “ยวีหลันคำนับและส่งของขวัญที่ทำเองกับมือให้ท่านเป็นผ้าไหมสีเหลืองสีแดงปักเป็นรูปลูกท้ออายุมงคล งานนี้มีพี่สาวช่วยสอนให้ทำ เหล่าเลาถึงกับออกปากว่าช่างมีค่าเหนือผ้าแพรม้วนงามที่สุดที่ได้รับวันนี้ทีเดียว อาโสงคำนับคุณย่าเช่นกัน แล้วใช้ทั้งสองมือส่งม้วนกระดาษสีขาวให้ท่าน เด็กชายเขียนตัวอักษรด้วยพู่กันและหมึกอักษรภาพสีดำสวยงาม ความว่า “อายุมั่นขวัญยืน” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555: 257)

ข้อความข้างต้นจากนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ในตอนวันเกิดของผู้อาวุโส ได้เห็นถึงการแสดงความเคารพของหลานๆ ที่มีต่อคุณย่าในวันเกิด ในวันเกิดของคุณย่าหลานๆ ได้ไปคำนับคุณย่าแต่เช้าพร้อมด้วยของขวัญได้แก่ผ้าปักลายลูกท้อมงคลและภาพเขียนพู่กันที่มีความหมายว่าอายุมั่นขวัญยืน ล้วนเป็นของขวัญที่เป็นมงคลต่อผู้รับ นอกจากของขวัญของหลานๆ แล้วยังมีของขวัญจากแขกที่มาอวยพรคุณย่ากว่าร้อยชิ้น แสดงให้เห็นว่าคุณย่านั้นนอกจากจะเป็นที่เคารพของคนในบ้าน

แล้ว ยังเป็นที่เคารพของคนมากมาย เมื่อถึงวันเกิดคุณย่าผู้คนมากมายจึงต่างพากันมาค้ำน้ำและร่วมอวยพรคุณย่า

การเคารพผู้อาวุโส เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของจีน ตลอดหลายพันปีมาผู้คนได้ปฏิบัติตนเคารพผู้อาวุโสจนกลายเป็นมาตรฐานทางสังคม ในยุคจ้านกั๋ว เม่งจื่อได้กล่าวว่า “ต้องเคารพผู้อาวุโสของผู้อื่น เสมอเหมือนเป็นผู้อาวุโสของตน และต้องรักและดูแลลูกหลานของผู้อื่นให้เหมือนลูกหลานของตน” ในประเทศจีนผู้ที่ละเลยคุณธรรมข้อนี้ไม่เพียงแต่จะได้รับความตำหนิที่รุนแรงที่สุดจากสังคม ยังอาจได้รับการลงโทษทางกฎหมายอีกด้วย ค่านิยมเรื่องการเคารพผู้อาวุโสได้รับการถ่ายทอดและเผยแพร่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโสโดยมีการกำหนดวันสำคัญคือ “วันเคารพผู้อาวุโส” รัฐบาลเองก็มีกฎหมายกำหนดว่า ประชาชนมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูบิดามารดาและบุตรธิดาของตน ขนบธรรมเนียมอันดีงามในเรื่องการเคารพผู้อาวุโสแสดงถึงความอบอุ่นในครอบครัว มันสงบในสังคมทั้งยังเป็นการพัฒนาความมั่นคงพื้นฐานทางสังคมชาวจีน (ศิริเพ็ชร ทฤษฎณาดี และวรศักดิ์ มหัทธโนบล 2556: 47-48)

1.2 ค่านิยมความกตัญญู

กตัญญูต่อบิดามารดา การปฏิบัติเลี้ยงดูพ่อแม่หรือญาติอาวุโสสำหรับชาวจีนแล้วเป็นหน้าที่ที่จะละเลยไม่ได้ ชาวจีนเชื่อว่าผู้ที่ให้การดูแลเอาใจใส่บิดามารดาและคนในครอบครัวของตนจึงจะถือว่าเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรู้บุญคุณต่อผู้อื่น ในสังคมจีนมีนิทานโบราณที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณที่ถ่ายทอดกันมาจำนวนมาก (ศิริเพ็ชร ทฤษฎณาดี และวรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2556: 47-48) ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ก็ได้มีนิทานที่กล่าวถึงความกตัญญูไว้เช่นกันในตอน “ทิงหลันกับแกะ” ว่า “ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ฉันจะปรับปรุงตัวใหม่ ทิงหลันตั้งปณิธาน ฉันจะเอาอย่างลูกแกะตัวนี้จะอ่อนโยนเหมือนมัน จะพยายามทำให้แม่มีความสุขตลอดชีวิตของฉัน แทนที่จะประพดีเลวร้ายต่อแม่เหมือนเมื่อก่อน” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555: 43) นิทานเรื่องทิงหลันกับแกะได้กล่าวถึงทิงหลันซึ่งเป็นคนไม่กตัญญูต่อมารดา ชอบทุบตีทำร้ายมารดา วันหนึ่งขณะที่ทิงหลันกำลังเลี้ยงแกะอยู่นั้น ได้เห็นลูกแกะกำลังตีนมจากแม่อย่างอ่อนน้อม ทำให้ทิงหลันคิดว่าขนาดลูกแกะซึ่งเป็นสัตว์แท้ๆ นั้น ยังมีความกตัญญูอ่อนน้อมต่อแม่ของมัน ตนเป็นคนไม่เคยที่จะปฏิบัติตัวดีๆ กับแม่เลย เอาแต่ทุบตีทำร้ายแม่ เมื่อทิงหลันคิดได้แล้วว่าจะปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของแม่ เมื่อแม่ของทิงหลันมาหาทิงหลันจึงวิ่งไปตั้งใจจะกราบเท้าแม่ แต่แม่คิดว่าทิงหลันจะมาทำร้ายจึงวิ่งหนีและกระโดดลงน้ำจมนหายไป ทิงหลันเสียใจมากที่ตนเองสำนึกเข้าไปและเป็นคนโหดร้ายจนแม่เข้าใจผิด เขาจึงสำนึกผิดเปลี่ยนตนเองใหม่และเคารพศพแม่อยู่เสมอ ทำให้เทวดาเห็นใจประทานพรให้เขาเจอแต่

สิ่งดีๆ นิทานตอนนี้เปรียบเทียบกับเห็นถึงว่าเป็นมนุษย์นั้นต้องรู้จักความกตัญญูแม้แต่สัตว์เองยังรู้จักอ่อนน้อมต่อแม่ มนุษย์นั้นมีความประเสริฐกว่าสัตว์ก็ย่อมต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดา ไม่ทำร้ายทุบตีบิดามารดา เพราะกว่าจะคิดได้ก็อาจจะสายไปเสียแล้ว ควรปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี เชื่อฟังบิดามารดา และเมื่อบิดามารดาตายไปก็ยังคงต้องเคารพกราบไหว้ต่อไป การเป็นลูกที่ดีมีความกตัญญู กตเวทิตะจะทำให้ชีวิตของลูกมีแต่ความสุขพบเจอแต่สิ่งที่ดีในชีวิต ดังที่คุณย่าเตือนหลานๆว่าหากไม่เชื่อฟังพ่อแม่เทวดาก็จะไม่ประทานโชคลาภให้ ในนิทานจีนตอน “ลูกกตัญญูสองราย” คุณย่ากล่าวว่า “ความกตัญญูต่อพ่อแม่ถือว่าสำคัญมากที่สุด เด็กๆ ที่รัก พวกเธออาจฉลาดปราดเปรื่องและมีชื่อเสียงในวันหน้า แต่ถ้าหากว่าไม่เชื่อฟังหรือไม่เคารพพ่อแม่ เทวดาจะไม่โปรดประทานโชคลาภแก่เธอ” (ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ 2555: 130-134)

นิทานจีนของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อแม่ ถึงแม้ต้องสละชีวิตตนเองเพื่อพ่อแม่ก็สามารถทำได้ ดังนิทานที่ปรากฏในตอน “รองเท้าที่หายไปของโกไธ่” ว่า “พ่อจ๋า...ชีวิตนี้เพื่อพ่อนะจ๊ะ” นางวิ่งเข้าไปที่แม่พิมพ์และกระโดดลงไปในสายโลหะนั้น โลหะเหลวพุ่งขึ้นเป็นน้ำพุหลากสีสว่างจ้าไหลลงแม่พิมพ์อย่างเรียบร้อยจนเต็ม ทุกคนร้อง แล้ววิ่งเข้าไปข้างแม่พิมพ์ระฆัง แต่ไม่มีวิ้ววของโกไธ่ นอกจากรองเท้าเล็กๆ หนึ่งข้าง ที่แม่นมชราคว้าไว้ได้ขณะที่พยายามจะจับตัวนางไว้” (ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์, 2555: 186-189) นิทานจีนตอนรองเท้าที่หายไปของโกไธ่ นั้นได้แสดงให้เห็นถึงความรักความกตัญญูของโกไธ่ที่มีต่อพ่อ พ่อของโกไธ่ได้รับคำสั่งจากพระราชินีให้สร้างระฆังยักษ์ที่มีเสียงดังกังวานแต่ไม่ว่าจะสร้างอย่างไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ พระราชินีได้ให้โอกาสพ่อของโกไธ่อีกครั้งหากไม่สำเร็จอีกจะโดนประหารชีวิต พ่อของโกไธ่เครียดมากกลัวว่าจะสร้างระฆังไม่สำเร็จแล้วจะโดนประหารชีวิต โกไธ่ นั้นสงสารพ่อกว่า จึงไปถามโหรว่าจะมีวิธีไหนที่ช่วยให้พ่อของเธอสร้างระฆังสำเร็จบ้างไหม โหรบอกกับโกไธ่ว่าหากใช้เลือดของสาวพรหมจรรย์ผสมเข้าไปกับการหลอมระฆังจะทำให้การสร้างระฆังสำเร็จ โกไธ่กลัวแต่ก็คิดว่าจะมีเลือดสาวพรหมจรรย์ที่ไหนอีกถ้าไม่ใช่เลือดจากเธอ เมื่อถึงวันหลอมระฆังอีกครั้งเธอขอติดตามพ่อของเธอไปด้วยเมื่อถึงขั้นตอนการหลอมระฆังโกไธ่ได้กระโดดลงไปในเตาหลอม แล้วก็ป็นดังคำทำนายของโหร การสร้างระฆังครั้งนี้ประสบความสำเร็จสามารถสร้างระฆังยักษ์ได้ โกไธ่ได้เอาชีวิตของเธอแลกกับการสร้างระฆังให้สำเร็จเพื่อไม่ให้พ่อของเธอต้องโทษประหารชีวิต

เรื่องของโกไธ่ นั้นแสดงให้เห็นว่าลูกที่กตัญญูนั้นสามารถทำได้ทุกอย่างเพื่อให้พ่อแม่มีความสุข แม้จะต้องเสียสละชีวิตของตนเองก็ตาม เหมือนกับโกไธ่ที่ยอมเสียสละชีวิตของตนเพื่อให้พ่อรอดจากการโดนประหารชีวิต และการกระทำที่ยิ่งใหญ่ของโกไธ่ก็จะได้รับการยกย่องว่าเป็นลูกที่มีความ

กตัญญูตั้งที่คุณย่าได้กล่าวไว้ว่า แม้ว่าโกโง่จะต้องตายแต่วิญญาณของโกโง่จะมีความสุขที่ได้แสดงความกตัญญูเช่นนี้ และจะได้รับรางวัลจากเง็กเซียนฮ่องเต้อีกด้วยเพราะโกโง่เป็นลูกสาวที่แสนดี แสดงให้เห็นว่าคนที่มีความกตัญญูนั้นจะได้รับสิ่งดีๆ ตอบแทนความกตัญญูของตนและเมื่อตายไป วิญญาณก็จะมีแต่ความสุข

คุณธรรมความกตัญญูทเวทีเป็นคุณธรรมข้อแรกๆ ที่ขงจื้อสอนไว้ เพราะมีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ ครอบครัวรักใคร่กลมเกลียวเหนียวแน่น สังคมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในฐานะที่เป็นมนุษย์ คนเป็นลูกถ้าไม่รู้จักกตัญญูทเวทีหรือเนรคุณต่อบิดามารดา ก็จะไม่ต่างอะไรกับลูกสัตว์ ถ้าลูกไม่ทำดีกับพ่อแม่ แล้วสังคมจะอยู่กันอย่างไร ถ้าเป็นลูกไม่ทำดีกับพ่อแม่ยอมเป็นไปไม่ได้เลยที่เราจะทำดีต่อคนอื่น เมื่อเราทำดีต่อพ่อแม่ของเรา จะส่งผลให้ครอบครัวเกิดความรักใคร่กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ก็ส่งผลให้สังคมเกิดความสามัคคีปรองดองกัน (จงเฉิง, 2556: 2)

2. ค่านิยมในการบูชาเทพเจ้า

ชาวจีนมีความศรัทธาต่อเทพเจ้ามาตั้งแต่อดีต เชื่อว่าเทพเจ้านั้นจะคอยเชื่อเหลือผู้คนให้รอดพ้นอันตราย อวยพรให้แก่ผู้คนประสบแต่โชคดี และป้องกันอันตรายหรือสิ่งไม่ดีต่างๆ ที่จะเข้ามา เทพเจ้านั้นมีความสำคัญกับคนจีนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของโชคลาภ ป้องกันสิ่งไม่ดี การเดินทาง การประกอบอาชีพทางการเกษตร

2.1 เจ้าแม่กวนอิม

ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ได้กล่าวถึงค่านิยมการบูชาเทพเจ้าไว้ในนิทานจีนหลายตอนด้วยกัน เช่น การบูชาเจ้าแม่กวนอิมในหนังสือนิทานจีนตอน “เจ้าแม่กวนอิมผู้ทรงเมตตา” คุณย่าได้เล่าให้หลานฟังเรื่องเจ้าแม่กวนอิมได้ช่วยชาวเรือให้เดินทางอย่างราบรื่น ชาวเรือคนหนึ่งกำลังล่องเรือไปในทะเลแต่ถูกขวางด้วยดอกบัวมากมาย เขามีรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมประดิษฐานอยู่ในเรือถึงได้อ้อนวอนต่อเจ้าแม่กวนอิมว่า “ข้าแต่เจ้าแม่กวนอิมผู้ทรงเมตตา ได้โปรดเสด็จมาช่วยข้าเถิด ช่วยเปิดทางให้หมู่ดอกบัวที่ขวางอยู่นี้ ถ้าทรงประสงค์จะได้อยู่ที่แผ่นดินของข้า ก็ขอให้บันดาลไปตามนั้น แต่หากทรงประสงค์จะให้ไปถึงเกาะของพระองค์ก็ได้โปรดนำทางให้ด้วย” (ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์, 2555: 52) หลังจากชายคนนั้นอ้อนวอนต่อเจ้าแม่กวนอิมแล้วก็มีลมเบาๆ พัดผ่านดอกบัวทั้งหลาย ดอกบัวได้หุบแล้วจมลงทะเลไปเปิดทางให้เรือเดินทางได้อย่างราบรื่น เจ้าแม่กวนอิมนั้นเป็นที่เคารพของคนจีนจำนวนมาก ตอนหนึ่งในนิทานได้กล่าวว่า “ทุกปีจะมีเรือจำนวนเป็นพันๆ ลำเข้ามาที่เกาะนี้ ซึ่งมีรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมประทับบนบันลึงก์ดอกบัวประดิษฐานอยู่มาเนิ่นนาน ผู้คนนับล้านเดินทางมา

ชมวัดซึ่งสร้างขึ้นเพื่อบูชาพระองค์ มาอธิษฐานหน้ารูปปั้นเจ้าแม่โดยเชื่อว่าเจ้าแม่กวนอิมจะทรงช่วยชาวจีนรักเจ้าแม่แห่งความเมตตาด้วยใจจริง” (ฟรานเซส คาร์เพเตอร์ 2555: 52-53) จากข้อความที่ยกมานั้นได้แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาที่คนจีนมีต่อเจ้าแม่กวนอิม ในแต่ละปีจะมีคนมากมายไปอธิษฐานต่อเจ้าแม่กวนอิมที่วัดของท่าน

ฟรานเซส คาร์เพเตอร์นั้นได้ถ่ายทอดเรื่องราวของเจ้าแม่กวนอิมผ่านทางคุณย่าที่เล่าเรื่องให้หลานๆ ฟัง คุณย่านั้นมีความเคารพศรัทธาต่อเจ้าแม่กวนอิมเป็นอย่างมากเห็นได้จากในบ้านมีรูปเคารพของเจ้าแม่กวนอิม และคุณย่าทำความเคารพเจ้าแม่กวนอิมด้วยการก้มศีรษะคำนับเจ้าแม่กวนอิมสามครั้ง แสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อเจ้าแม่กวนอิม ความศรัทธาของคุณย่าได้ส่งมาถึงหลานๆ ยิวหลันที่มีความคิดว่ารูปเจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งความเมตตานั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในบ้านของตระกูลหลิง และปลาบปลื้มที่คุณย่าบอกว่าตนมีหน้าตาคล้ายเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งทำให้ยิวหลันปลาบปลื้มเพราะรู้ว่าเทพธิดาองค์นี้เป็นสตรีที่ทั้งดีและงามที่สุดในโลก ทำให้เห็นว่าเจ้าแม่กวนอิมเป็นเทพเจ้าที่คนจีนนั้นมีความศรัทธา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนจีนที่สำคัญยิ่ง

“กวนอิม” แปลว่า พระผู้ไถ่ภัยอันตรายของโลก พระโพธิสัตว์กวนอิมเป็นพระโพธิสัตว์ในคติพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีผู้นับถืออย่างแพร่หลาย โดยพุทธศาสนานิกายมหายานนั้นมีความสอนว่า การนิพพานเพียงลำพังไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มนุษย์ควรปฏิบัติตนประดุจพระโพธิสัตว์ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นความทุกข์แล้วจึงเข้าสู่นิพพานภายหลัง ศาสนานิกายมหายานนับถือพระโพธิสัตว์เป็นยอดปรารถนาของบุคคลที่จะบำเพ็ญบุญให้บรรลุเป็นพระโพธิสัตว์ ที่ว่าแม้จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าและเสด็จเข้าสู่พระนิพพานได้ แต่ก็ไม่ยอมเข้าสู่พุทธภูมิจนกว่าจะได้ช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากทุกข์

ชาวจีนนับถือว่าพระโพธิสัตว์กวนอิมอุปถัมภ์ด้วยความรัก ความบริสุทธิ์ ความเมตตากรุณา ทรงช่วยเหลือทั้งมนุษย์และสัตว์เดียรัจฉานให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน (วิยะดา ทองมิตร 2554: 9) จากเนื้อหาของนิทานก็แสดงให้เห็นถึงความเมตตากรุณาของเจ้าแม่กวนอิมที่มีต่อชาวเรือที่กำลังประสบกับปัญหา ถึงแม้เจ้าแม่กวนอิมจะเสด็จขึ้นสวรรค์แล้วแต่เมื่อท่านได้ยินเสียงร้องไห้ของมนุษย์ที่กำลังทุกข์ยาก ท่านจะเกิดความสงสารและกลับลงมาช่วยมนุษย์เหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เจ้าแม่กวนอิมนั้นเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวจีนมากกว่าพระโพธิสัตว์องค์ใด

2.2 เทพเจ้าเตาไฟ

นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้กล่าวถึงเทพเจ้าเตาไฟ ในนิทานจีนตอน “เทพเจ้าเตาไฟ” คุณย่าเห็นหลานๆ ทะเลาะกันจึงได้เล่าเรื่องราวของเทพเจ้าเตาไฟผ่านนิทานเกี่ยวกับจางกงและครอบครัวที่ถึงแม้จะอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวใหญ่ แต่คนในครอบครัวต่างมีความปรองดองและอยู่ด้วยกันอย่างสงบร่มเย็น ขวากการอยู่ด้วยกันของครอบครัวจางกงดังไปทั่วจะถึงหูของจักรพรรดิถึงกับเสด็จมาสอบถามจางกงว่าเพราะเหตุใดคนในบ้านถึงได้รักและไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน จนได้คำตอบจากจางกงว่าเพราะความเมตตาที่ทำให้ทุกคนในบ้านอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและไม่ทะเลาะกัน นั่นทำให้ทุกครอบครัวยกให้ครอบครัวของจางกงเป็นตัวอย่างและต้องการให้ครอบครัวของตนสงบร่มเย็นเช่นเดียวกับครอบครัวของจางกง ผู้นำรูปของจางกงไปติดที่บ้านเพื่อให้บ้านสงบสุขเช่นเดียวกัน หลังจากคุณย่าเล่าจบได้กล่าวกับหลานๆ ว่า “เจ้าแน่ใจได้เลยว่าชื่อเสียงของจางกงยิ่งขจรมากยิ่งขึ้น ผู้คนต้องการรูปเขาไปติดที่บ้านเพื่อให้บ้านสงบสุขเช่นเดียวกัน เจ้าเด็กคือทั้งสองคนนี่ละ ควรจะไปที่ครัว คุณเขาคำนับรูปท่านจางกงที่อยู่เหนือเตาไฟ เพื่อขอโทษท่านที่เจ้าพูดจาหยาบคาย” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 60) ข้อความที่ยกมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นถึงความเคารพของคนในตระกูลหลังที่มีต่อเทพเจ้าเตาไฟ เมื่อหลานๆ พูดจาหยาบคายต่อกันก็ต้องไปคุกเข่าเพื่อขอโทษต่อเทพเจ้าเตาไฟ ในทุกๆ วันที่ยี่สิบสามเดือนสิบสองจางกงจะขึ้นสวรรค์เจ็ดวันเพื่อรายงานเรื่องราวต่างๆ ของคนในบ้านต่อเง็กเซียนฮ่องเต้ คุณย่าจะนำสิ่งของมาบูชาท่าน นอกจากนี้ยังได้นำน้ำเชื่อมป้ายที่ปากของรูปด้วย คุณย่าได้อธิบายหลานๆ ว่าเทพเจ้าเตาไฟจะเลียริมฝีปาก เมื่อได้ลิ้มรสหวานแล้วก็จะจำแต่เรื่องดีๆ ไปรายงานเง็กเซียนฮ่องเต้ ในนิทานได้อธิบายขั้นตอนการส่งจางกงขึ้นสวรรค์ไว้ว่า “ตระกูลหลังได้เตรียมถ้วย แล้วแห่ท่านไปที่ลานจรรยา ซึ่งใช้รับแขกผู้มีเกียรติ ก่อกองไฟขึ้น ทุกคนโค้งคำนับเทพเจ้าเตาไฟ ขณะวางเก้าอี้กระดาษลงกลางกองไฟ เมื่อควันสีเทาลอยขึ้นไปก็แน่ใจได้ว่าท่านเสด็จขึ้นสวรรค์ ต่อจากนั้นก็ช่วยกันเผาไม้กระดาษให้ท่านชี้ เทน้ำชาและเหล้าลงบนเก้าอี้ ท่านจะได้ไม่กระหายน้ำขณะเดินทาง” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 61)

จากนิทานเรื่องเทพเจ้าเตาไฟจะเห็นได้ว่าคนจีนให้ความสำคัญต่อการพูดจาต่อกันอย่างสุภาพอ่อนน้อมแม้แต่องค์จักรพรรดิก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ทุกคนควรจะพูดจาต่อกันด้วยความสุภาพ ไม่ทะเลาะกัน สวรรค์ก็จะช่วยพรต่อคนที่พูดจาสุภาพอ่อนน้อม บ้านจางกงนั้นพูดจาต่อกันด้วยความสุภาพ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำให้เจอแต่ความสงบสุข ผู้คนต่างชื่นชมและยกเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ชีวิต โดยความคิดในการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างสุภาพอ่อนน้อมและอยู่กันอย่างรักใคร่ปรองดองนั้น

ชาวจีนได้อธิพลมาจากคำสอนของขงจื้อ ที่สอนให้คนในครอบครัวนั้นมีความรักใคร่ปรองดอง เด็กควรเคารพผู้อาวุโส รู้จักให้อภัย รู้จักเอื้ออารีต่อกัน

ชาวจีนนั้นเชื่อว่าเทพเจ้าเตาไฟจะสถิตอยู่ในครัวของทุกบ้าน คอยปกป้องรักษาไฟในบ้านเรือน ในแต่ละปีทุกวันที่ 23 เดือน 12 ทางจันทรคติ หรือที่เรียกกันว่าวันเสี่ยวเหนียนนั้น เทพเจ้าเตาไฟจะเสด็จขึ้นสวรรค์ไปรายงานความประพฤติในหนึ่งปีที่ผ่านมาของคนที่อยู่ในบ้านเรือน แล้วเง็กเซียนฮ่องเต้ก็จะเลือกประธานพรหรือลงโทษผู้คนตามความประพฤติที่เทพเจ้าเตาไฟรายงาน (สมชาย จิว, 2562 : 121)

การเคารพบูชาเทพเจ้าเตาไฟได้ปฏิบัติต่อกันมาถึง 2000 ปี ในสมัยราชวงศ์ถัง ของที่เช่น สรวงมีเพียงน้ำชา 1 ถ้วย และธูป 3 ดอกเท่านั้น ต่อมาชาวนาได้เช่นสรวงด้วยน้ำตาลกับแป้งข้าวเหนียว บางท้องที่ผู้คนเอาน้ำผึ้งและที่ริมฝีปากเทพเจ้าเตา เพื่อให้ไปเพ็ดทูลแต่สิ่งที่ดีงามเท่านั้น หลังจากนั้นก็จะยกหิ้งเจ้าเตาออกมาที่กลางลานบ้าน จัดอาหารสุราและน้ำชามาตั้งที่หน้าหิ้ง จุดธูปเพื่อให้ควันพาไปสู่สรวงสวรรค์ จากนั้นผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวจะกล่าวสวดมนต์และทำความเคารพ ต่อจากนั้นทั้งครอบครัวจะร่วมกันเผาธูปเทพเจ้าเตาไฟและกระดาษาเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกาเดินทาง ซึ่งในที่สุดเทพเจ้าเตาไฟก็เดินทางสู่สวรรค์ท่ามกลางเปลวไฟและควันธูป (ประยงค์ อนันทวงศ์, 2544 : 36-40)

2.3 นายทวารบาล

ในนิทานจีนตอน “นายทวารบาล” ได้กล่าวถึงเทพเจ้าที่ทำหน้าที่รักษาประตูบ้านไม่ให้วิญญาณร้ายและสิ่งชั่วร้ายต่างๆ เข้ามาภายในบริเวณบ้านได้ ในนิทานได้กล่าวถึงเทพประตูไว้ว่า “นายจางรีรูปภาพสีสดใสที่เพ่งติดประตูสีแดงให้เรียบร้อย เป็นภาพนักรบโบราณที่มีใบหน้าที่ดำเคร่งขรึม ส่วนบนประตูอีกบานก็เป็นภาพนักรบแบบเดียวกันแต่มีใบหน้าที่สีขาว ดวงตาของนักรบทั้งคู่จ้องเขม็ง มือถือคันธนูและลูกธนู พร้อมจะขับไล่บรรดาวิญญาณชั่วร้ายที่จะผ่านประตูเข้ามา อาโสงและยวีหลัน นางจางและหวังไหล รวมทั้งผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กๆ ทุกคนในบ้านตระกูลหลังเชื่ออย่างแรงกล้าว่า เทวดาเหล่านี้เป็นผู้ปกป้องให้บ้านนี้พ้นจากวิญญาณร้าย” (ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 64)

คุณย่าได้บอกกับหลานๆ ว่าการติดเทพประตูก็เพื่อไม่ให้อะไรเข้ามาทำลายโชคกลางในวันปีใหม่ และเพื่อขับไล่วิญญาณชั่วร้ายที่จะผ่านประตูเข้ามา นอกจากจะมีการติดเทพประตูแล้ว ยังมีการจุดประทัดเพราะเชื่อว่าวิญญาณและปีศาจที่ชั่วร้ายนั้นกลัวเสียงดัง การจุดประทัดจึงเป็นการขับไล่

วิญญาณชั่วร้ายให้กลัวและหนีไป เมื่อถึงวันปีใหม่แล้วจะฉีกรูปเทพเจ้าประตูออกเพื่อเปิดประตูต้อนรับ โชคลาภ และจะต้องพูดคำที่เป็นมงคลเพื่อให้มีแต่โชคที่ดีตลอดปี

การติดเทพเจ้าประตุนั้นทำให้เห็นความเชื่อของคนจีนที่มีต่อเทพเจ้า เป็นการป้องกันตนจาก สิ่งที่ไม่ดีที่มองไม่เห็นเช่นภูตผีปีศาจและโชคร้ายต่างๆ ในอดีตเชื่อว่าการที่ตนเองพบเจอสิ่งที่ไม่ดีนั้น เกิดจากปีศาจที่ทำร้ายตน หรือถูกลงโทษจากสวรรค์ คนในอดีตจึงป้องกันตนเองโดยพึ่งพาเทพให้ ปกป้องตนให้พ้นจากอันตราย และทำดีพูดดีเพื่อให้สวรรค์ประทานแต่โชคดีให้ตน

เทพประตูหรือเหมินเสิน คำว่า “เหมิน” หมายถึงประตู “เสิน” หมายถึงเทพ ลักษณะของ เทพประตูจะวาดประดับตรงบริเวณประตูด้านนอก โดยจะวาดบนบานประตูทั้งสองด้านที่ใช้ในการ เปิดปิด ซึ่งอาจเป็นวัดวาอาราม วิหาร ศาลเจ้า หรือแม้แต่กุหาสน์ของขุนนางหรือคหบดีชั้นสูงก็มี

เทพประตู “เหมินเสิน” เป็นสัญลักษณ์อันเป็นมงคลตามคติความเชื่อของชาวจีน เพราะเป็น สัญลักษณ์ความหมายของพลังในการพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองพื้นที่ที่อยู่ด้านในหรือบริเวณพื้นที่หลัง ประตู ให้อยู่อย่างสงบร่มเย็นและปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง หากมีภูตผีปีศาจหรือความชั่วร้าย ไตๆ จะไม่สามารถผ่านบานประตูที่มีเทพประตูเหมินเสินเฝ้าดูแลอยู่ได้ (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล 2553: 75-76)

2.4 เจ้าหญิงห้วม้า

ในด้านการเกษตรนั้นคนจีนก็มีการบูชาเทพเจ้าเพื่อขอให้ผลผลิตเติบโตได้ดี เพื่อให้สามารถ ขายได้กำไรงามๆ นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้กล่าวถึงการบูชาธิดาหนอนไหมเพื่อให้ หนอนไหมเติบโตได้ดี สามารถนำไปทอผ้าได้ ในนิทานได้กล่าวไว้ว่า “เจ้าหญิงห้วม้า ขอให้ต้นหม่อน แดกใบ ขอให้หนอนไหมเติบโตได้ดี” คุณย่าหลังท่องข้อความเหล่านี้เหมือนร้องเพลง ขณะนั่งคุกเข่า คำนับครั้งแล้วครั้งเล่า ที่กลางโต๊ะสีดำเป็นมันเบื้องหน้าคุณย่ามีไม้แกะสลักรูปหญิงสาว มีหมิ่นม้าคลุม ศีรษะและไหล่ ในกระถางธูปทองเหลืองเบื้องหน้ารูปสลักเล็กๆ นั้นมีธูปจุดอยู่หลายก้าน ส่งกลิ่นหอม อบอวล ” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ 2555: 110-111) ข้อความข้างต้นได้กล่าวถึงคุณย่าที่กำลังคุกเข่า บูชาธิดาแห่งหนอนไหม ให้หนอนไหมเติบโตได้ดี บ้านของตระกูลหลังนั้นเลี้ยงไหมไว้นอกเมือง ในฤดู ใบไม้ผลิจึงมีการขอพรต่อเทพธิดาไหมให้ให้มีคุณภาพที่ดีเพื่อที่จะได้นำไปทอผ้าให้ได้ผ้าคุณภาพดี คุณย่าจะคุกเข่าต่อหน้ารูปปั้นเทพธิดาหนอนไหมแล้วขอพรให้หนอนไหมเติบโตดี คุณย่าหลังบอกกับ หลานๆ ว่าแม้แต่ราชินีในกรุงปักกิ่งก็ยังสวดมนต์ให้แก่หนอนไหมเราก็ต้องทำบ้างโดยการเลี้ยงไหมนั้นมิ การสันนิษฐานว่าประเทศจีนเป็นประเทศแรกที่ค้นพบการสาวไหมออกจากรัง โดยมีเรื่องเล่าขานกับ

ต่างๆ นาๆ โดยเฉพาะเรื่องที่เทพเจ้าหนอนใหม่ได้ส่งสายใยสีเขียวเงินลงมาถวายจักรพรรดิฮวงตี้ หรือ จักรพรรดิเหลือง เพื่อร่วมฉลองในวโรกาสที่พระองค์มีชัยชนะเหนือข้าศึก ต่อมาเส้นไหมนั้นก็ถูกถักทอ เป็นอาภรณ์ที่สวยงาม

จากข้อความในนิทาน การบูชาเจ้าหญิงหนอนใหม่ก็เพื่อขอพรให้เจ้าหญิงหนอนใหม่เติบโต ได้ดี และขอบคุณเจ้าหญิงหนอนใหม่ที่ประทานเส้นไหมให้ได้ใช้ถักทอเสื้อผ้าใส่ ทำให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อไหมของคนจีน เพราะไหมเป็นวัตถุดิบสำคัญในการทอผ้า คนจีนจึงให้ความสำคัญและขอพรให้ไหมเติบโตได้ดี

2.5 เจ้าแม่ทับทิม

ชาวจีนนั้นนิยมเดินทางค้าขายทางเรือ เพื่อให้เดินทางอย่างปลอดภัย ไม่หลงทางหรือเจอพายุ ระหว่างทางชาวจีนจึงบูชาเจ้าแม่ทับทิมซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งท้องทะเลของจีนให้ช่วยนำทางชาวเรือให้เดินเรือไปถูกทาง และขอให้เจ้าแม่ทับทิมคุ้มครองให้เดินทางถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้กล่าวถึงเจ้าแม่ทับทิมไว้ด้วย คุณย่าได้เล่าเรื่องเจ้าแม่ทับทิมให้หลานๆ ฟังว่า “ลูกเรือส่วนใหญ่จึงจะอ่อนนวยงามเจ้าแม่ทับทิมให้ช่วยล่องตะเกียงนำทางชาวเรือที่ฉลาดจะนำรูปปั้นเล็กๆ ของเทพีแห่งท้องทะเลไปด้วย รูปปั้นของเจ้าแม่ทับทิมนั้นมันจะยืนตรงกลางระหว่างแม่ทัพหน้าตาตุ่มสองคนซึ่งมีนามว่า ‘เนตรคมดุจตาแมว’ และ ‘หูไวปานสายลม’ ท่านแม่ทัพทั้งสองนี้เองที่คอยช่วยเมื่อเกิดพายุในเดือนมิด” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 246)

ที่ห้องของคุณย่ามีรูปแกะสลักเจ้าแม่ทับทิมที่ทำขึ้นอย่างประณีตสวยงามหลายๆ ให้ความสนใจต่อรูปแกะสลักนี้อย่างมากและอยากให้คุณย่าเล่าเรื่องเจ้าแม่ทับทิมให้ฟัง คุณย่าจึงเล่าเรื่องเจ้าแม่ทับทิมให้หลานๆ ฟัง เด็กๆ ได้ทราบว่าเจ้าแม่ทับทิมนั้นกลายเป็นเทพเจ้าที่คอยช่วยเหลือชาวเรือที่กำลังเป็นทุกข์ท่ามกลางพายุได้อย่างไร เพื่อให้หลานๆ เห็นถึงความกตัญญูของเจ้าแม่ทับทิมที่มีต่อบิดา เจ้าแม่ไม่สามารถช่วยบิดาให้พ้นจากพายุได้จึงเสียใจและวิ่งลงทะเลไป กลายเป็นเทพเจ้าคอยช่วยเหลือชาวเรือให้พ้นจากพายุหรือชาวเรือที่หลงทางอยู่กลางมหาสมุทร ได้เห็นถึงความเมตตาของเจ้าแม่ทับทิมที่มีต่อชาวเรือทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้ทำให้เจ้าแม่ทับทิมเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวเรือทั้งหลาย

“เจ้าแม่ทับทิม” ไม่ใช่คำที่ใช้เรียกกันทั่วไปในประเทศจีน คนจีนจะรู้จักเจ้าแม่ทับทิมในชื่อ “มาจู่” หรือ “หม่าโจ้ว” เจ้าแม่ทับทิมเป็นเทพธิดาที่ช่วยเหลือผู้คนที่ประสบภัยทางน้ำ เจ้าแม่ทับทิมมี

มีช่วยอสุรอีกสองตนคืออสุรตาพันล้านและอสุรหุสยลม ดังนั้นเมื่อมีการประดิษฐานรูปเคารพของเจ้าแม่ทับทิม จึงนิยมตั้งรูปปั้นของอสุรทั้งสองไว้อยู่ด้านซ้ายขวาเสมอ

ความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อเจ้าแม่ทับทิมนั้นแรกเริ่มอยู่ที่มณฑลฮกเกี้ยน แต่ต่อมาเจ้าแม่ทับทิมเป็นที่เคารพบูชาแผ่กว้างออกไปสู่มณฑลต่างๆ อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะมณฑลทางใต้ เช่น กวางตุ้ง ไท่หนาน และได้หวั่น รวมทั้งกระจายไปสู่ดินแดนต่างๆ รอบโลก อาทิ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย รวมทั้งประเทศแถบยุโรปและอเมริกา ประเทศต่างๆ เหล่านี้ต่างมีการสร้างศาลเจ้าเจ้าแม่ทับทิมประดิษฐานไว้มากมาย และมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ล้วนมีความหมายเดียวกันก็คือมาจู่หรือเจ้าแม่ทับทิม (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล 2553: 54-58)

2.6 เทพเจ้าอายุวัฒนะ

เมื่อวันเกิดของคุณย่ามาถึงเด็กๆ ต่างตื่นตื่น เพราะงานวันเกิดของผู้อาวุโส นั้นเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ มีผู้คนมากมายมาอวยพรคุณย่า ภายในงานมีอาหารเลี้ยงซึ่งอาหารเหล่านี้ล้วนเป็นอาหารมงคล ตอนหนึ่งในหนังสือนิทานจีนได้กล่าวถึงอาหารในงานวันเกิดคุณย่าไว้ดังนี้ “สมาชิกทุกคนในครอบครัว รวมทั้งแขกเหรื่อรับประทานอาหารกันไม่หยุด ทั้งเปิดไก่ ลูกชิ้นหมูกับข้าว ผักคองเค็มและเผ็ด รวมทั้งเส้นหมี่อายุวัฒนะ ผลไม้ก็มีหลายชนิด และยังมีขนมถ้วยฟูที่แต่งหน้าด้วยน้ำตาลสีแดงเป็นตัวอักษรจีนว่า “อายุยืนนาน” “ร่ำรวย” และ “ความสุขสวัสดี” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 258) อาหารทั้งหลายล้วนเป็นอาหารที่มีความหมายมงคลทั้งสิ้น และเป็นสิ่งมงคลที่ชาวจีนปรารถนาที่จะมี โดยเฉพาะการมีอายุที่ยืนนาน คนจีนนั้นหวังที่จะมีอายุที่ยืนนาน จึงได้มีการขอพรจากเทพเจ้า ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งอายุวัฒนะเพื่อขอให้ตนเองมีอายุที่ยืนนาน ในนิทานจีนมีตอนหนึ่งได้กล่าวถึงเทพเจ้าแห่งอายุวัฒนะไว้ว่า “ภาพวาดที่แขวนอยู่บนผนัง ภาพนั้นคือชายชราที่กวางตัวผู้ มีคางคาวบินเหนือศีรษะ ผู้อาวุโสมักจะอธิบายแก่เด็กๆ ว่า กวางตัวผู้และคางคาวหมายถึงโชคลาภและความสุข ส่วนลูกท้อที่ชายชราถืออยู่ กับน้ำเต้าและมันกระดาศที่ห้อยอยู่ที่ไม้เท้า นั้นเป็นสัญลักษณ์ของอายุยืน” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 259) หนังสือนิทานจีนยังได้กล่าวถึงวิธีการบูชาเทพเจ้าอายุวัฒนะไว้ดังข้อความต่อไปนี้ “ผู้อาวุโสจตุรรูปแล้วคุกเข่าบนเบาะ เพื่อขอบคุณที่ท่านได้รับอนุญาตให้อยู่ในโลกนี้มาถึงเจ็ดสิบปี คนต่อไปคือบุตรชายคนโตซึ่งสวดขอพรจากเทพเจ้าให้ท่านอายุยืนนานอีกหลายๆ ปี จะได้เป็นแสงสว่างแก่ชีวิตของทุกคนในบ้าน ภรรยาและสมาชิกของตระกูลทุกคนเข้ามาคุกเข่าบนเบาะตามลำดับอายุ เด็กๆ ก็มาค้ำหน้าเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ และสวดมนต์ขอพรให้คุณย่าที่รักอายุยืน” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 259)

หนังสือนิทานเงินของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ได้กล่าวถึงการบูชาเทพเจ้าอายุวัฒนะในวันเกิดของคุณย่านั้นแสดงให้เห็นว่าคนจีนมีความปรารถนาอยากที่จะมีชีวิตยืนยาว การบูชาเทพเจ้าอายุวัฒนะนั้นเพื่อขอบคุณที่ตนเองยังมีชีวิตอยู่และขอพรเพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่ยืนยาวต่อไป นอกจากการขอพรแล้วคนจีนยังทานสิ่งของที่เป็นมงคลหรือมีความหมายที่ดีอีกด้วยเช่นเส้นไหมเพราะเชื่อว่าเส้นไหมนั้นมีความยาวเมื่อทานเส้นไหมแล้วชีวิตก็จะยืนยาวเหมือนเส้นไหม การทานขนมถั่วฟูที่แต่งหน้าเป็นคำมงคลก็เพื่อจะได้มีชีวิตที่เป็นมงคลดังคำเหล่านั้นส่วนใหญ่จะมีความหมายว่าอายุยืนนาน ร่ำรวย และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาให้เกิดกับตนเอง คุณย่าเองก็ปรารถนาที่จะมีชีวิตยืนนานจึงได้ขอพรจากเทพเจ้า หลานๆ เองก็เข้ามาอวยพรให้คุณย่ามีชีวิตที่ยืนนานเช่นกัน

ชายชราที่ถือลูกท้อคือ ชิว หรือ ผู้เฒ่าแดนใต้ เป็นเทพเจ้าด้านอายุวัฒนะ การเคารพชิวนั้นเพื่อขอพรให้ตนเองมีอายุที่ยืนนาน ในช่วงตรุษจีนชาวจีนจะบูชาเทพสามองค์ ประกอบด้วย ฮก ลก ชิว ฮกหมายถึง โชคดีมีสุข ลกหมายถึง ความสำเร็จ ชิวหมายถึง อายุวัฒนะ ทุกเทศกาลตรุษจีน ชาวจีนจะนำภาพของทั้งสามองค์มาแขวนไว้เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะให้มีปรารถนาที่จะโชคดีมีสุข ร่ำรวยเงินทอง เมื่อรับราชการก็จะมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มียศถาบรรดาศักดิ์ ผู้คนให้ความเคารพและขอให้มียุอายุที่ยืนยาว สุขภาพแข็งแรง (สมชาย จิว 2562: 245-251)

ชาวจีนนั้นมีเทพเจ้าเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เทพเจ้าได้ผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตชาวจีนในแทบทุกด้าน ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน สวดอ้อนวอนเมื่อเจอเรื่องร้ายๆ ขอพรให้มีสิ่งดีๆ เข้ามา ด้านเกษตรกรรมมีการขอพรให้ได้ผลผลิตอย่างที่หวัง การเดินทางให้ปลอดภัย ประเพณีวันสำคัญต่างๆ ที่มีเพื่อบูชาเทพเจ้า ซึ่งการบูชาเทพเจ้านี้เป็นความเชื่อที่ได้ส่งต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ชาวจีนยังมีความศรัทธาในเทพเจ้าอย่างแรงกล้า ในวันสำคัญต่างๆ ก็ยังคงสวดมนต์ขอพรต่อเทพเจ้าอยู่เสมอ

3. ค่านิยมการศึกษาและการรับราชการ

การศึกษานั้นมีความสำคัญต่อสังคมจีนมาก การได้รับการศึกษาถือว่าเป็นชนชั้นปัญญาชนของจีนและหากได้รับราชการก็จะถือเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล เป็นที่นับหน้าถือตาได้รับการยกย่องจากผู้คน การศึกษาและการรับราชการนั้นพัฒนาให้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและการรับราชการก็ถือว่าเป็นงานที่มีเกียรติที่ใครๆ ต่างก็หวังให้ตนสอบราชการผ่าน นิทานเงินของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์นั้นได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและความยากลำบากให้การสอบรับราชการไว้ในตอนต่อไป “แต่หลานๆ จ๊ะ หลิวเย่เข้าสอบทั้งวันทั้งคืนแต่ก็สอบตก อาโสงเฮีย! ถ้าหนูไปสอบเป็นข้าราชการ ต้องแน่ใจว่าท่องหนังสือมากพอจนจดจำตำราได้ทุกเล่มเลยนะจ๊ะ” (ฟรานเชส

คาร์เพนเตอร์, 2555 : 89) จากตัวอย่างข้อความที่กล่าวมานั้น คุณย่าได้เล่าเรื่องหลิวเย่ที่ต้องการจะสอบเข้ารับราชการ เพราะการรับราชการนั้นจะทำให้หลิวเย่มีเงินทองและมีชีวิตที่ดีขึ้น แต่ไม่ว่าจะพยายามอย่างไรก็สอบไม่ผ่านสักครั้ง เหตุการณ์ของหลิวเย่นั้นทำให้รู้ว่าการสอบเข้ารับราชการนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายของผู้คนในยุคนั้น ทุกคนต้องมีความพยายาม ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและจดจำตำราได้อย่างแม่นยำถึงจะสอบเข้ารับราชการได้ ดังที่คุณย่าได้สอนอาโสงให้ตั้งใจฝึกท่องตำราให้จำได้อย่างแม่นยำเพื่อจะได้สอบผ่านเป็นข้าราชการ

ในสมัยนั้นคนจีนให้ความสำคัญเรื่องการศึกษากับลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะมองว่าเมื่อผู้หญิงเติบโตไปก็ต้องแต่งงานดูแลสามีควรเรียนรู้เรื่องงานบ้านงานเรือนและงานฝีมือต่างๆ มากกว่าจึงไม่ค่อยให้ลูกสาวได้เรียนหนังสือ ต่างกับคุณย่าซึ่งให้ความสำคัญด้านการศึกษากับหลานสาวด้วย เห็นได้จากข้อความในนิทานที่คุณย่ากล่าวกับยวีห์หลานว่า “และยวีห์หลานก็ต้องเริ่มเรียนจับพู่กันเร็วๆ นี้ด้วย ถึงจะเป็นเด็กผู้หญิง แต่ก็ตั้งใจว่ายวีห์หลานจะต้องได้เรียนเขียนอ่านเหมือนย่า คนอื่นๆ อาจจะสอนลูกสาวให้ดูแลบ้านเย็บปักถักร้อยและตัดพินก็พอใจแล้ว แต่เข็มที่เย็บย้อมไม่อาจแทงทะลุผ้าได้ไวเท่าเข็มที่แหลมคม ยวีห์หลานก็ต้องลับสติปัญญาให้แหลมคมเช่นเดียวกับพี่ชายนะจ๊ะ” (พรานเชสคาร์เพนเตอร์, 2555 : 233-234) จากข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าคุณย่าให้ความสำคัญกับการศึกษา คุณย่าได้ชมอาโสงที่มีฝีมือในการเขียนพู่กัน สามารถเขียนพู่กันได้อย่างสวยงาม และยังกล่าวกับยวีห์หลานว่าจะให้ยวีห์หลานได้เรียนเขียนพู่กันด้วย ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงแต่ก็ต้องมีความรู้ที่รอบด้านไม่ใช่เฉพาะเรื่องดูแลบ้านและงานฝีมือเพียงอย่างเดียว ต้องมีความรู้ด้านวิชาการเพื่อที่จะได้มีสติปัญญาที่ฉลาดหลักแหลม และคุณย่าก็ได้กล่าวอีกว่าถึงแม้ว่าจะเป็นคนที่ร่ำรวยเงินทองมหาศาลเพียงใดก็ไม่มีการเกียติเท่ากับคนปัญญาชนที่มีความรู้ แสดงให้เห็นว่าสังคมจีนในขณะนั้นยกย่องปัญญาชนไว้สูงที่สุด แม้แต่ความร่ำรวยก็ไม่อาจทัดเทียมกับความรู้ได้ และหนทางสู่การเป็นปัญญาชนที่ใครๆ ก็ต่างยกย่องและให้เกียรติคือการตั้งใจศึกษาและสอบเข้ารับราชการ

การศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญและจีนก็ให้ความสำคัญกับการศึกษามาอย่างช้านานเริ่มจากการเรียนรู้ในการทำการเกษตร การเอาดำรงชีวิต มาจนถึงยุคที่ศึกษาในด้านปรัชญาคำสอน และการศึกษาเพื่อการสอบเข้ารับราชการอันเป็นความใฝ่ฝันของชาวจีนในสมัยนั้น เพราะการรับราชการนั้นมีโอกาสในการก้าวหน้า ร่ำรวยเงินทองและมีบารมี การสอบเข้ารับราชการมีมาตั้งแต่ราชวงศ์สุย ประเทศจีนเริ่มต้นใช้ระบบการสอบเข้ารับราชการที่มีรูปแบบชัดเจนและมีมาตรฐานเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ ผู้ที่ถูกคัดเลือกจะมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ซึ่งแต่เดิมนอกจากลูกหลานของชนชั้นสูงแล้ว สามัญชนไม่มีสิทธิที่จะสอบเข้ารับราชการ แต่ในราชวงศ์สุยเปิดโอกาสให้สามัญชนสอบเข้ารับ

ราชการได้ การคัดเลือกเข้ารับราชการทำให้ได้แสดงออกในความสามารถของตน การได้รับเลือกเป็นขุนนางในราชสำนักเป็นการยกระดับชีวิตตนเองให้ดีขึ้น การศึกษาจึงเหมือนการไต่บันไดสู่ความสำเร็จของชีวิต ต่อมาระบบการสอบเข้ารับราชการถูกยกเลิกในราชวงศ์ชิง รวมระยะเวลาที่ใช้ระบบสอบเข้าในการรับราชการกว่า 1300 ปี (ฐิตาพร จบสัจจร 2559: 3-4)

ความสำคัญของการเข้ารับราชการเพื่อประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นทำให้ชาวจีนให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก จนขั้นปัญญาชนมีเกียรติมากกว่าคนที่ร่ำรวย และการสอบเข้าราชการก็เป็นการสอบที่ยาก ทุกคนจึงต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดังที่คุณย่าบอกให้อาโสงตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหากต้องการจะสอบเข้ารับราชการ นอกจากนี้คุณย่ายังเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จึงตั้งใจจะให้ยวีหลันซึ่งเป็นหลานสาวศึกษาเล่าเรียนด้วย ทั้งที่ในขณะนั้นสังคมจีนยังไม่นิยมให้บุตรหลานที่เป็นผู้หญิงเรียนหนังสือมากนัก แต่คุณย่าบอกว่าการเป็นผู้หญิงที่มีความรู้แค่เรื่องภายในบ้านเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ประเด็นนี้ทำให้เห็นการค่อยๆพัฒนาของการศึกษาในสังคมจีนที่ค่อยๆเปิดกว้างขึ้นอีกด้วย

4. ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี

ค่านิยมในเรื่องความงามของสตรีจีนในยุคก่อนสมัยใหม่มีความต่างไปจากสตรีจีนในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยได้พบค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรีจีนจากนิทานเงินของฟรานเซา คาร์เพนเตอร์ ดังต่อไปนี้

4.1 ค่านิยมการมัดเท้า

ความงามของเท้าสำหรับผู้หญิงชาวจีนนั้นสำคัญมาก โดยเฉพาะประเพณีการมัดเท้า ชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับการมัดเท้าว่า ผู้หญิงคนใดที่มีเท้างามอันเกิดจากการมัดเท้าจะมีชายที่มีฐานะร่ำรวยมาสู่ขอเป็นภรรยา และผู้หญิงที่มัดเท้ายังแสดงถึงความเป็นผู้ดี เกิดในตระกูลสูงศักดิ์เพราะเมื่อเวลาเดินไปไหนจะมีคนรับใช้คอยจูง ได้รับการละเว้นจากการทำงานเพราะได้เสียสละมัดเท้าตัวเองให้เล็กแล้ว ผู้หญิงจีนคนไหนไม่มัดเท้าจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงชั้นต่ำเป็นพวกใช้แรงงาน ดังนั้นเมื่อเด็กผู้หญิงอายุถึงประมาณ 5 ขวบก็จะถูกบังคับให้มัดเท้า หากไม่ยอมก็จะโดนลงโทษทุบตี (เกรียงไกร กองเส็ง 2559: 240-241) นิทานเงินของฟรานเซา คาร์เพนเตอร์ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงความเจ็บปวดของการมัดเท้าโดยแสดงผ่านยวีหลันหลานสาว ที่จะต้องมัดเท้าตามค่านิยมจีนสมัยนั้นแม้ว่าการมัดเท้านั้นจะทำให้เจ็บปวดก็ตาม “แต่หนูเจ็บนะคะคุณย่า” ยวีหลันร้องลั่น กัดริมฝีปากอย่างแรงเพื่อกลั้นร้องไห้ ส่วนหวังไหลกำลังตัดนิ้วเท้าเล็กๆ ทั้งสี่นิ้วของยวีหลันให้ไปอยู่ใต้ฝ่าเท้า ดึงสั้นเท่ากับ

นิ้วโป่งให้งอเข้าหากัน ในขณะที่เอาฝ่ามัดจนแน่น” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 94) คุณย่าเห็นใจยวีห์ลันที่ต้องมัดเท้า แต่ก็ยังให้ยวีห์ลันมัดเท้าต่อไปโดยกล่าวบอกเหตุผลที่ต้องมัดเท้ากับยวีห์ลันว่า “ถ้าเท้าของหนูไม่เล็กเหมือนสุภาพสตรีอื่นๆ หนูจะมีสามีที่ดีได้ยังไงล่ะ ไม่ต้องร้องไห้ นะยวีห์ลัน...” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 95) ยวีห์ลันโดนมัดเท้าตั้งแต่วัยเด็กเพื่อที่จะให้เท้าเรียวยาวเล็กเหมือนดอกบัว ถึงแม้ยวีห์ลันจะไม่เห็นด้วยและไม่อยากโดนมัดเท้าเพราะทั้งเจ็บและทรมานแต่คุณย่าก็ยังให้ยวีห์ลันมัดเท้าต่อไปโดยให้เหตุผลกับยวีห์ลันว่า หากยวีห์ลันไม่มัดเท้าให้เล็กเหมือนผู้หญิงคนอื่นๆ ยวีห์ลันก็จะไม่สามารถหาสามีที่ดีได้ ยวีห์ลันจึงต้องทนเจ็บต่อไปเพื่อให้เท้าของตนเรียวยาวเล็กเหมือนผู้หญิงคนอื่นๆ

การมัดเท้านั้น คาดว่าได้เริ่มต้นขึ้นในราชสำนัก และถือเป็นประเพณีที่สงวนไว้เฉพาะเจ้านายในราชสำนัก ขุนนางตระกูลที่ร่ำรวย แต่แล้วเนื่องจากการเลียนแบบทำให้ประเพณีการมัดเท้าขยายกว้างออกไปจากสังคมชนชั้นสูงมาสู่สังคมชนชั้นล่าง ทฤษฎีที่ยอมรับได้ในการเกิดประเพณีการมัดเท้านั้นเกิดจากการระบอบปลายเท้าของนางสนมจีนที่มีความอ่อนช้อยงดงามจนกลายเป็นสนมโปรดขององค์จักรพรรดิ ทำให้สนมองค์อื่นๆ เกิดความริษยาหันมามัดเท้าให้เล็กเพื่อที่จะระบอบปลายเท้าให้ได้สวยงาม จนเกิดความนิยมแพร่หลายจนกลายเป็นประเพณีในที่สุด สถานภาพทางสังคมเองก็มีส่วนสำคัญในการมัดเท้าของผู้หญิง และแม่ที่ยอมให้ลูกตัวเองต้องทนเจ็บทรมานจากการมัดเท้า เนื่องจากสมัยนั้นมีค่านิยมในการนิยมเท้าเล็ก หากผู้หญิงคนไหนปล่อยให้เท้าใหญ่จะไม่ได้แต่งงานและต้องเป็นโสเภณีไปตลอดชีวิต ซึ่งนับเป็นเรื่องร้ายแรงมากของผู้หญิงจีนในสมัยนั้น ทำให้ต้องยอมทนทรมานเพื่อมัดเท้าตนให้เล็ก เป็นที่หมายปองของชายหนุ่ม

4.2 ค่านิยมการเขียนคิ้ว

ความงามของคิ้ว ในสมัยโบราณชาวจีนเชื่อว่าคิ้วคือสิ่งที่แสดงถึงความมีเสน่ห์ของผู้หญิงมากที่สุด เพราะคิ้วสามารถสะท้อนอารมณ์ของผู้หญิงได้ จึงมีชื่อเรียกว่า “สายรุ้งแห่งอารมณ์” ความงามของคิวนั้นยังต้องขึ้นอยู่กับยุคสมัย เช่น ในราชวงศ์ฉินคิ้วจะต้องดกดำยาวโค้งงอเหมือนคันศร ในสมัยราชวงศ์ฮั่นคิ้วจะต้องเป็นรูปสามเหลี่ยม ในสมัยราชวงศ์ถังผู้หญิงนิยมกันคิ้วให้เป็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวหรือใบหลิวง (เกรียงไกร กองแสง 2559: 5) ในนิทานเงินของฟรานซิส คาร์เพนเตอร์ก็ได้กล่าวถึงการเขียนคิ้วในนิทานตอน “เขียนคิ้ว” ยวีห์ลันได้ถามคุณย่าเมื่อเห็นสาวใช้แต่งหน้าให้คุณย่าและมีการเขียนคิ้วใหม่แทนคิ้วเดิมที่โดนถอนขนคิ้วออกทั้งหมด ดังข้อความต่อไปนี้ “แต่ทำไมไม่ให้ขนคิ้วของคุณย่าขึ้นเหมือนคิ้วหนูล่ะคะ” ยวีห์ลันคาดคั้น “คุณย่าจะได้ไม่ต้องสั่งให้หญิงเขียนคิ้วใหม่ทุกเช้า” “อ้าว หนูน้อยช่างสงสัย” หญิงชราพูดพร้อมยิ้ม “ทำอย่างนั้นดูจะง่ายกว่า แต่ผิดประเพณี ใครเริ่มทำ

แบบนี้ยากี่ไม่รู้ นะ น่าจะเป็นเงินเหลียน กับคิ้วที่น่าเกลียดของนางนั่นเองแหละจะ” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 73)

จากตอนที่กล่าวมานั้นได้กล่าวถึงบทสนทนาเรื่องการแต่งหน้าของยากับหลานสาว ยวีหลันมา ดูคุณยากำลังแต่งหน้าและสงสัยว่าทำไมคุณยากถึงต้องแต่งหน้า คุณยากตอบว่าคุณยานั้นแต่งหน้าเพื่อให้ตัวเองดูดีและไม่ดูน่าเกลียดจนเกินไป รวมถึงการเขียนคิ้วที่ต้องโกนแล้วเขียนขึ้นมาใหม่ให้มีความสวยงาม ซึ่งหากไม่โกนคิ้วเขียนใหม่ปล่อยให้คิ้วขึ้นตามธรรมชาตินั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่ดีเพราะในสมัยนั้นคิ้วถือว่าเป็นสิ่งที่มีเสน่ห์ที่สุดของผู้หญิง และความสวยของทรงคิ้วมีค่านิยมที่ต่างกัน ในแต่ละยุคสมัย วิธีที่ทำให้คิ้วมีความสวยงามตามสมัยนิยมคือการถอนคิ้วเดิมแล้วเขียนขึ้นมาใหม่ให้สวยงาม นอกจากนี้คุณยายยังเล่าเรื่องของเงินเหลียนให้กับยวีหลันฟัง ยวีหลันนั้นเป็นผู้หญิงที่สวยงามไปหมดทุกส่วน จะมีตำหนิเพียงคิ้วข้างหนึ่งที่แหงนหน้าเกลียดจากการโดนหินบาด ทำให้เธอไม่มีความมั่นใจในตัวเอง วันหนึ่งอุ้งไปเจอเธอเข้าและเห็นในความสวยของเธอแต่เขาไม่เห็นคิ้วข้างหนึ่งของเธอแหงนเขาต้องการที่จะแต่งงานกับเธอ เมื่อถึงวันแต่งงานเงินเหลียนกลัวมากกว่าเมื่ออุ้งเห็นคิ้วข้างที่แหงนของเธอแล้วจะรังเกียจเธอ เมื่อทั้งสองเจอหน้ากันในห้องหอเงินเหลียนเปิดใบหน้าคิ้วแหงนให้อุ้งดูและเล่าถึงอุบัติเหตุที่ทำให้ตนคิ้วแหงน กลายเป็นว่าเด็กชายที่ปาก่อนหินบังเอิญไปโดนเงินเหลียนนั้นแท้จริงคืออุ้ง อุ้งรู้สึกผิดอย่างมากจึงใช้พู่กันเขียนคิ้วใหม่ให้เงินเหลียนในทุกๆ วัน ทำให้เงินเหลียนได้มีคิ้วที่สวยงาม

ด้วยเหตุจากนิทานทำให้หญิงสาวชาวจีนนิยมถอนคิ้วแล้วเขียนขึ้นมาใหม่ เพราะคิ้วของตนเองนั้นเดิมไม่มีสวยงามไม่ตรงตามค่านิยมในสมัยนั้นๆ เมื่อเขียนคิ้วใหม่ให้ตรงตามค่านิยมความงามในสมัยนั้นก็ทำให้ผู้หญิงจีนมีเสน่ห์น่ามองยิ่งขึ้น

ค่านิยมความงามของผู้หญิงจีนได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมความงามของผู้หญิงจีนในยุคก่อนสมัยใหม่ว่าผู้หญิงจีนในสมัยนั้นนิยมการมัดเท้าให้เห็นเหมือนดอกบัวและถอนขนคิ้วเพื่อเขียนคิ้วใหม่ให้สวยงามตามความนิยมของสมัยนั้น ซึ่งค่านิยมเหล่านี้ไม่ได้สืบทอดมาถึงปัจจุบัน ปัจจุบันผู้หญิงจีนได้ปล่อยเท้าให้ขยายตามธรรมชาติและไม่ได้ถอนขนคิ้วแล้วเพียงเขียนแต่งคิ้วให้ได้รูปทรงตามทรงคิ้วเดิมเท่านั้น

กลวิธีการถ่ายทอด

หนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์เป็นหนังสือนิทานที่ได้สอนแทรกค่านิยม คำสอนและวิถีชีวิตของชาวจีนไว้อย่างลึกซึ้ง เพื่อต้องการถ่ายทอดค่านิยมของจีนไว้ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้

และบางค่านิยมยังคงยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ข้อคิดคำสอนต่างๆของคนจีนที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ผู้วิจัยวิเคราะห์หลักวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดค่านิยมจากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ โดยแบ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบต่างๆที่จะนำมาวิเคราะห์หลักวิธีการถ่ายทอดค่านิยมได้แก่ การเปิดเรื่อง การใช้นิทานแทรกในนวนิยาย การสร้างตัวละคร การสร้างปมขัดแย้งในเรื่อง การสร้างฉากเหตุการณ์ในเรื่อง การปิดเรื่อง

1. การเปิดเรื่อง

การเริ่มต้นเรื่องเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้ และสนใจติดตามเรื่องต่อไป วิธีการเปิดเรื่องที่เป็นที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปได้แก่ วิธีการพรรณนาหรือบรรยายฉาก ตัวละครหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา

นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ มีลักษณะการเปิดเรื่องในรูปแบบของการบรรยายและบทสนทนา การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายนั้นนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์มักเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก และการบรรยายกิจวัตรของคนในตระกูล การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉาก เช่น การเปิดเรื่องในตอนแปดเขียนข้ามสมุทร ได้เปิดเรื่องไว้ว่า “*ที่ในเมืองมีกระดาดแห่งโชคลาภแผ่นใหม่ คิอยู่คู่ที่ประตูเกือบทุกบาน ที่สองข้างกระดาดนั้นก็มีไยอ้ายเย่และใบซางผู้ซึ่งยาวและคมราวกับดาบ แขนงอยู่หลายมัด เพื่อขับไล่วิญญาณร้าย ผู้คนที่อยู่ในแต่ละบ่อฟ้าของบ้านหลังประตูสีแดงของตระกูลหลังพากันกระวีกระวาด เพราะวันนี้เป็นวันที่ห้าเดือนหน้า เป็นเทศกาลวันฉลองเรือแข่งมังกร หรือเทศกาลขนมบ๊ะจ่าง...*” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 160) จากข้อความที่ยกมา มีการเปิดเรื่องโดยการบรรยายฉากเมืองที่มีกระดาดแห่งโชคลาภแผ่นใหม่แปะอยู่ และยังมีใบอ้ายเย่ที่ชาวจีนเชื่อกันว่าสามารถช่วยขับไล่วิญญาณร้ายออกไปได้ แสดงว่าเทศกาลแข่งเรือมังกร หรือเทศกาลขนมบ๊ะจ่างมาถึงแล้ว การบรรยายฉากแบบที่กล่าวมาข้างต้นสามารถช่วยให้ผู้แต่งถ่ายทอดวิถีชีวิตและความเชื่อของคนจีนไว้ในฉากที่บรรยายการเปิดเรื่องได้ ในการเปิดเรื่องแบบการบรรยายวิถีชีวิตของผู้คน เช่น การเปิดเรื่องในตอนสาวทอผ้ากับหนุ่มเลี้ยงควาย มีการเปิดเรื่องดังนี้ “*ทุกๆ เย็นในฤดูร้อน ที่บ่ออ้าว ครอบครัวหลังทั้งผู้ใหญ่และเด็กเล็กมักจะมาล้อมวงกันอยู่ที่โต๊ะหินกลมในสวนไม้หอม ใต้พากฟ้าที่มีดาวสองประกายระยิบระยับ อากาศจะเย็นกว่าในห้องโถงหรือในห้องพักของผู้อาวุโส ท่ามกลางแสงจันทร์อ่อน เราจะเห็นพัดโบกไปมา ใบไม้เสียดสีกัน และบางครั้งก็แว่วเสียงกระดิ่ง ลอยมาตามลมเป็นระยะๆ พวกเด็กๆ นั่งกันเจี๊ยบ บนม้านั่งหินโค้ง คอยฟังบทกวีและนิทานจาก*

พวกผู้ใหญ่” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 191) การเปิดเรื่องที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในครอบครัวหลังที่มักมานั่งรวมตัวกันในสวน ในวันที่มีอากาศร้อนเพื่อฟังบทกวีแต่เล่านิทาน การเปิดเรื่องที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนสามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนได้เป็นอย่างดี ในการเปิดเรื่องแบบบทสนทนา เช่น การเปิดเรื่องในตอนธิดาพญามังกร ได้เปิดเรื่องด้วยการสนทนาดังนี้ “วันนี้เรียนกับอาจารย์ชื่อที่ห้องศึกษาเป็นอย่างไรบ้างอาโสง” คุณย่าหลังถามขึ้นในยามบ่ายของฤดูหนาว ขณะที่นั่งอยู่กับบรรดาหลานๆ” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 86) จากตัวอย่างข้างต้นเปิดเรื่องด้วยการสนทนาย่หว่างคุณย่ากับหลานๆ ซึ่งคุณย่าได้ถามถึงการเรียนของหลานๆ ทำให้รับรู้ได้ว่าเนื้อหาภายในบทธิดาพญามังกรนั้นเกี่ยวกับการศึกษา หรือการเรียน การเปิดเรื่องในตอนเทพเจ้าเตาไฟ เปิดเรื่องโดยการสนทนาดังนี้ “เจ้าหนูน้อย! “เจ้าวัวตะกละ!” เด็กๆ ส่งเสียงโหมโกรธาตงลั่นสวน ปรกติแล้ว เด็กๆ ไม่ค่อยทะเลาะกัน แต่เสียงทะเลาะคราวนี้ฟังแปลกๆ...” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 :55) การเปิดเรื่องในนิทานจีนตอนเทพเจ้าเตาไฟ เปิดด้วยบทสนทนาของอาโสงและยิวหลาน ซึ่งทั้งสองกำลังทะเลาะกัน ทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาได้ว่าเนื้อเรื่องภายในตอนจะเกี่ยวข้องกับการพูดจา

ส่วนการเปิดเรื่องในโครงเรื่องย่ออยู่นั้นในทุกๆ ตอนจะเปิดเรื่องโดยคุณย่าที่คอยเล่านิทานและตำนานต่างๆ ให้หลานๆ ฟัง โดยเรื่องนั้นๆ จะเป็นนิทานตำนานให้ความรู้ หรือเป็นนิทานสอนใจแล้วแต่จุดประสงค์ในการเล่าของคุณย่า เช่น ในหนังสือนิทานจีนตอน ลูกชายกตัญญูสองราย ได้เปิดเรื่องเข้าโครงเรื่องย่อด้วยบทสนทนาที่คุณย่าพูดกับหลานๆ ว่า “ลูกหลานที่รัก เมื่อลูกหลานดูแลบิดามารดาอย่างดี เทวดาก็จะพอใจนะจ๊ะ นานมาแล้ว มีชายหนุ่มคนหนึ่ง...” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 130) คุณย่าเปิดเรื่องด้วยการสอนหลานๆ หลังจากนั้นจึงยกนิทานเพื่อมาเป็นตัวอย่างให้หลานๆ ได้ทราบว่าหากบุตรมีความกตัญญูต่อบิดามารดาจะเป็นอย่างไร และหากไม่กตัญญูต่อบิดามารดาจะเป็นอย่างไร ในนิทานจีนตอนเขียนคิ้ว มีการเปิดเรื่องดังนี้ “อ้าว หนูน้อยช่างสงสัย ทำอย่างนั้นดูจะง่ายกว่า แต่ผิดประเพณี ใครเริ่มทำแบบนี้ย่าไม่รู้แน่ น่าจะเป็นเงินเกลียน กับคิ้วที่น่าเกลียดของนานนั่นเองแหละจ๊ะ” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 73) จากตอนดังกล่าวมีการเปิดเรื่องย่อด้วยบทสนทนาของคุณย่า ที่พูดถึงคนหนึ่งที่เป็นผู้ริเริ่มการถอนคิ้วแล้วเขียนขึ้นมาใหม่ ทำให้ยิวหลานสงสัยว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นใคร คุณย่าจะเล่าให้ยิวหลานได้เข้าใจถึงความเป็นมาในการถอนขนคิ้วด้วยนิทานนั่นเอง

การเปิดเรื่องในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ในแต่ละตอนนั้นเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉากเหตุการณ์และบทสนทนา การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายนั้นสามารถถ่ายทอดค่านิยม

และวิถีชีวิตของคนจีนในสมัยนั้นให้คนอ่านได้รับรู้ว่าเป็นอย่างไร การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นการเปิดเพื่อเข้าเรื่องหลัก และคนอ่านสามารถรู้ได้จากบทสนทนาเปิดเรื่องว่าเนื้อหาภายในตอนนั้นๆ เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร

2. การใช้นิทานแทรกในนวนิยาย

นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องแบบซ้อนเรื่องเล่า (Metafiction) เป็นเรื่องแต่งที่มีลักษณะการเล่าเรื่องซ้อนกัน (สันติภาพ ชารัมย์, พรธาดา สุวัจนวิช และธเนศ เวศร์ภาดา, 2555 : 63-64)

หนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้ถ่ายทอดนิทานโดยใช้กลวิธีการแทรกนิทานไว้ในนวนิยาย โดยแบ่งโครงเรื่องได้เป็นโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อย โครงเรื่องใหญ่มีลักษณะเป็นนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องต่อกันในทุกตอนโดยใช้ตัวละครหลักสามตัวเป็นตัวดำเนินเรื่องได้แก่ คุณย่า อาโสง และยวีห์หลัน ส่วนในโครงเรื่องย่อยคือนิทานที่คุณย่าเล่าให้หลานฟัง โดยแทรกอยู่ในทุกตอนในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ และมีลักษณะแบบจบในตอน ไม่ต่อเนื่องกับตอนต่อไปตัวละครในแต่ละตอนจะปรากฏแค่ในตอนนั้นๆ

3. การสร้างตัวละคร

ตัวละคร คือบุคคลที่ผู้แต่งสมมติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง คือมีบทบาทในเรื่อง หรือเป็นผู้ทำให้เรื่องเคลื่อนไหว ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง ตัวละครเป็นได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งของ (บาหยัน อิมสำราญ, 2547 : 191)

การสร้างตัวละครในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ แบ่งเป็นตัวละครในโครงเรื่องหลัก และตัวละครในโครงเรื่องย่อย ตัวละครในโครงเรื่องหลักประกอบด้วยตัวละครหลักสามตัวได้แก่ คุณย่า อาโสง และยวีห์หลัน คุณย่านั้นเปรียบเป็นตัวแทนของคนรุ่นเก่าที่ยังมีความเชื่อและปฏิบัติตามค่านิยมเก่า เป็นผู้ถ่ายทอดค่านิยมให้ลูกหลานฟัง ตัวละครอาโสงหลานชาย และยวีห์หลันหลานสาว เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ยังมีความรู้ในเรื่องค่านิยมในอดีตน้อย คอยซบซับค่านิยมและความเชื่อต่างๆ จากคุณย่า การที่ต้องมีทั้งหลานชายและหลานสาวเป็นตัวละครหลัก เพราะในอดีตคนจีนมีวิธีปฏิบัติต่อผู้ชายและผู้หญิงในบางเรื่องที่แตกต่างกัน เช่น เรื่องการศึกษา และค่านิยมบางค่านิยมที่มีเฉพาะในผู้หญิง ดังนั้นการมีตัวละครทั้งหลานชายและหลานสาวสามารถทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจในบางค่านิยมได้มากยิ่งขึ้น ผ่านทางตัวละครหลานๆ ตัวละครในโครงเรื่องหลักนั้นเป็นผู้ดำเนินเรื่องและ

เชื่อมโครงเรื่องใหญ่เข้ากับโครงเรื่องย่อย เชื่อมแต่ละตอนให้เชื่อมโยงกันทั้งเล่ม ส่วนตัวละครในโครงเรื่องย่อยนั้นเป็นตัวละครแบบสร้างมาและจบในตอน ไม่ได้มีความเกี่ยวโยงกับโครงเรื่องย่อยเรื่องต่อไป มีทั้งคนและสัตว์

4. การสร้างความขัดแย้งในเรื่อง

จากการศึกษาความขัดแย้งจากเรื่องนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ พบความขัดแย้งดังต่อไปนี้ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

4.1 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครอื่น ที่มีความรู้สึก นึกคิด การกระทำ พฤติกรรมที่ไม่ลงรอยกัน เช่น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลในเครือญาติ (ชลิตา 2555 : 5) ในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ ได้ปรากฏความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในตอน เทพเจ้าเตาไฟ เป็นความขัดแย้งกันระหว่างอาโสงและยวีหลัน ดังข้อความต่อไปนี้ “ *“ที่นี้บอกยาลีว่าทำไมเจ้าทำลายความสงบสุขด้วยการทะเลาะกัน” ท่านคาดคั้น ดวงตาคมสีดำจ้องเด็ก ๆ เขม็ง “อาโสงจะเอาแอฟริคอตเชื่อมของหนูค่ะ คุณย่า” ยวีหลันคอดกเริ่มพองก่อน “ก็เค้ามีแยะจนกินไม่หมดนี่ครับ คุณย่าที่เคารพ” อาโสงกล่าว ขณะนั่งกระสับกระส่ายอยู่บนเก้าอี้ “พี่เค้าดึงผมหนูค่ะ” เด็กหญิงสะอื้นแล้วยื่นเชือกสีแดงที่ถักควมผมเปียหลุดให้ดู “เค้าก็ดึงของผมเหมือนกันครับ” เด็กชายพูดอย่างหงุดหงิด” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 56) ในนิทานจีนตอนเทพเจ้าเตาไฟอาโสงและยวีหลันทะเลาะและพูดจาไม่ดีใส่กันเนื่องจากแ่งของกิน ทำให้คุณย่าต้องเข้ามาไกล่เกลี่ยและเล่านิทานเรื่องเทพเจ้าเตาไฟซึ่งเป็นนิทานที่สอนให้ทุกคนพูดจาสุภาพและมีความเคารพต่อกัน*

4.2 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม

เป็นความขัดแย้งที่ตัวละครไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หรือตัวละครมีพฤติกรรมฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดไว้ (ชลิตา 2555 : 7) ในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ได้ปรากฏความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมในตอนเขียนคิ้ว ยวีหลันนั้นไม่เข้าใจว่าทำไมคุณย่าของเธอถึงจะต้องถอนขนคิ้วออกให้เกลี้ยงและคอยเขียนขนคิ้วใหม่ทุกวัน ดังบทสนทนาที่เธอคุยกับคุณย่าดังนี้ “ *“แต่ทำไมไม่ให้ขนคิ้วของคุณย่าขึ้นเหมือนคิ้วหนูล่ะคะ” ยวีหลันคาดคั้น “คุณย่าจะได้ไม่ต้องสั่งให้หวงหยิงเขียนคิ้วใหม่ทุกเช้า”*” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 73) จากบทสนทนาแสดงให้เห็นว่า ยวีหลันนั้นไม่เห็นด้วยกับการที่ต้องถอนขนคิ้วให้เกลี้ยงแล้วเขียนขึ้นใหม่

คุณย่าของยวีห์ลันจึงต้องอธิบายให้ยวีห์ลันได้เข้าใจถึงเรื่องธรรมเนียมการเขียนคิ้วที่ปฏิบัติต่อๆ กันมาเป็นเวลาหลายปี ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมยังปรากฏในนิทานจีนตอนพระราชินีพระบาทใหญ่ เป็นความขัดแย้งของยวีห์ลันที่มีต่อประเพณีการมัดเท้าของจีน “แต่หนูเจ็บนะคะคุณย่า” ยวีห์ลันร้องลั่น กัณริมีฝักปากอย่างแรงเพื่อกลั่นร้องไห้ ส่วนหวังไหลกำลังตัดนิ้วเท้าเล็กๆ ทั้งสี่นิ้วของยวีห์ลันให้ไปอยู่ใต้ฝ่าเท้า...” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 94) จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเจ็บปวดและความไม่พอใจของยวีห์ลันที่มีต่อการมัดเท้า ซึ่งการมัดเท้านั้นเป็นค่านิยมที่ปฏิบัติตามกันมาเป็นเวลานานของผู้หญิงจีนในอดีต เนื่องจากยวีห์ลันยังเด็กเมื่อต้องโดนมัดเท้ายวีห์ลันจึงไม่ชอบและร้องออกมาด้วยความเจ็บปวด คุณย่าจึงต้องมาปลอบเธอและเล่านิทานถึงที่มาของการมัดเท้าให้ยวีห์ลันฟัง

4.3 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

เป็นความขัดแย้งที่มนุษย์หรือตัวละครถูกอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น เทพเจ้า ปีศาจ วิญญาณร้าย ทำให้มนุษย์หรือตัวละครแสดงภาวะไม่ปกติ หรือได้รับทุกข์โศกโรคภัย (ชลิตา 2555 : 9) ในนิทานจีนตอนนายทวารบาลได้ปรากฏความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติดังต่อไปนี้ “จักรพรรดิกำลังจะสวรรคต” บรรดาหมอประกาศ “เลือดในพระวรกายร้อนเกินไป ทรงสับสนด้วยเรื่องแปลกๆ มากมาย ทรงไม่ได้ยินเสียงใดๆ ในตอนกลางวัน แต่มีเหล่าวิญญาณชั่วร้ายมารบกวนในตอนกลางคืน พวกเราหมดหนทางรักษาพระองค์แล้ว” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 67) จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ องค์จักรพรรดิถูกเหล่าวิญญาณร้ายรบกวนจะทำให้ประชวรและกำลังสวรรคต

ความขัดแย้งในแบบต่างๆ ในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์นั้นมีความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการพุดจา ความกตัญญู การประพடுத்தิน แสดงให้เห็นว่าชาวจีนนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้มาก ในความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมนั้นส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจในธรรมเนียมและค่านิยมดั้งเดิมที่ส่งต่อกันมา ทำให้เกิดข้อสงสัยและต่อต้าน แต่ในท้ายที่สุดก็ทำให้ตัวละครมีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ มากขึ้นจากการอธิบายของคุณย่า ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับเรื่องเหนือธรรมชาติอยู่มากเนื่องจากชาวจีนนั้นมีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เชื่อในเรื่องโชคลาง วิญญาณ ปีศาจ และเทพเจ้า ทำให้นิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์นั้นมีนิทานที่เกี่ยวเทพเจ้าอยู่มาก เนื่องจากคนจีนเชื่อว่าเทพเจ้าสามารถปกป้องมนุษย์จากปีศาจร้ายได้ และนำความโชคดีเข้ามาสู่ชีวิต

5. การสร้างฉากเหตุการณ์ในเรื่อง

ฉากในนวนิยายและเรื่องสั้น เป็นส่วนที่บ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ไหนและเมื่อไร หมายถึงจุดหนึ่งของเวลาและสถานที่ที่เหตุการณ์ของโครงเรื่องได้เกิดขึ้น ฉากในตัวของมันเองเกือบไม่มีความหมาย ต่อเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศ ร่วมกับการเผยลักษณะของตัวละครและการดำเนินเรื่อง ฉากจึงมีความหมายและมีความสำคัญ (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร : 823)

ฉากเหตุการณ์ในเรื่องนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ สามารถแบ่งได้เป็นฉากเหตุการณ์ในโครงเรื่องใหญ่ และฉากเหตุการณ์ในโครงเรื่องย่อย ฉากและเหตุการณ์ในโครงเรื่องใหญ่นั้นมีฉากอยู่ภายในบ้านหลังใหญ่ของตระกูลหลัง เหตุการณ์เริ่มต้นจากฤดูหนาวในวันสิ้นปีของจีน และวนเหตุการณ์ไปตามปฏิทินจีน มีประเพณีต่างๆ ในแต่ละช่วง กิจกรรมต่างๆ ในแต่ละฤดู ส่วนฉากและเหตุการณ์ในโครงเรื่องย่อยนั้นเป็นฉากเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นตามเรื่องในแต่ละตอน โดยแต่ละฉากแต่ละเหตุการณ์ในหนังสือนิทานจีนทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงค่านิยม และวิถีชีวิตของคนจีนในสมัยนั้นมากยิ่งขึ้น เช่น ฉากบรรยายกรุงปักกิ่งในตอนเมืองของเจ้าชายจู้ตั้งนี้ “โอ้ กรุงปักกิ่ง ซึ่งเป็นที่ประทับของจักรพรรดิช่างยิ่งใหญ่จริงๆ คุณอย่าบอกเด็ก ๆ “*อย่าเคยไป เคยเดินบนยอดกำแพงใหญ่ที่ล้อมรอบวัง มองจากที่สูงตรงนั้นเห็นแต่หลังคา หลังคา แล้วก็หลังคา มียอดไม้สูงๆ ในอุทยานแทรกขึ้นมา เมื่อมองข้ามทะเลแห่งหลังคากระเบื้องสีเทานั้นไปก็เห็นกำแพงล้อมรอบบริเวณหนึ่งของปักกิ่งที่เราเรียกกันว่าพระราชวังหลวง...*” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 176) ในฉากนี้ได้บรรยายให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเมืองปักกิ่งที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่มากมาย ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงความรุ่งเรืองของเมืองปักกิ่งได้มากขึ้น

6. การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์เป็นการปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิต ในโครงเรื่องใหญ่นั้นได้มีการปิดเรื่องด้วยการอวยพรและขอพรในวันเกิดของคุณย่าให้มีอายุยืนยาว เป็นการปิดเรื่องด้วยการดำเนินชีวิตของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านได้คิดต่อเหตุการณ์ภายหลังจากหนังสือว่าจะเกิดอะไรขึ้นอีกบ้าง ในโครงเรื่องย่อยในบางตอนของนิทานจีนมีการปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด เช่น ในนิทานจีนตอนลูกชายกตัญญูสองรายได้ปิดเรื่องโดยให้ข้อคิดดังนี้ “*นี่แหละลูกหลานที่รัก ลูกชายที่ดี รู้จักเคารพและกตัญญูต่อพ่อแม่ที่แก่เฒ่าย่อมได้รางวัลนะจ๊ะ*” (ฟรานเซส คาร์เพนเตอร์, 2555 : 134) ขอความขำขันเป็นข้อคิดที่คุณย่าพูดกับหลานๆ เมื่อเล่านิทานเรื่องลูกกตัญญูให้ฟังโดยเป็นการปิดเรื่องแบบให้ข้อคิด ในบางตอนของนิทานจีนมีการปิดโครงเรื่องย่อยแบบโสภนาฏกรรมหรือการจบ

เรื่องด้วยความตาย หรือความผิดหวัง เช่น ในนิทานจีนตอนนางงูขาว ในตอนจบของนิทานนางงูขาว ต้องอยู่ใต้เจดีย์ยักษ์ไปตลอดชีวิต “หมิงคร่ำครวญอย่างสิ้นหวัง โถเอ๋ย ภรรยาผู้นำสงสารของข้า นางจะเป็นอย่างไรบ้างครับท่าน” “อย่ากลัวไปเลยพ่อหนุ่ม” ได้ซื้อชรากรล่าวกับหมิง “ภรรยาของเจ้า จะไม่ทุกข์ทรมานหรอก แต่จะต้องอยู่ใต้เจดีย์แห่งนี้ไปตลอดชีวิต จะได้เตรียมตัวไปสู่ชีวิตอันนิรันดร์ที่ ภูเขาคุณหลุน ต้องขังเอาไว้จะได้หมดโอกาสทำน้ำท่วมอีกไกลละ”” (ฟรานเซส คาร์เพเตอร์, 2555 : 173) จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่าการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม หมิงซึ่งเป็นสามีในตอนสุดท้าย ไม่ได้อยู่ด้วยกันกับนางงูขาวซึ่งเป็นภรรยา เพราะนางงูขาวโดนกักขังให้อยู่ใต้เจดีย์ยักษ์เนื่องจากทำให้น้ำท่วมเมือง นอกจากนี้ยังมีการปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม เห็นได้จากนิทานจีนตอนหมาจิ้งจอก กตัญญู ได้ปิดเรื่องตั้งข้อความต่อไปนี้ “วันนั้นเอง” คุณย่าหลังเล่าตอนจบของนิทาน “สมาชิกตระกูลเหวินที่มาพร้อมกันที่ห้องโถงบูชาบรรพบุรุษก็ได้เป็นพยานว่าหยางเล่อและไหมใหม่ได้กินข้าว แต่งงานและดื่มเหล้าแต่งงานตามประเพณีอันดีงามทุกประการ”” (ฟรานเซส คาร์เพเตอร์, 2555 : 109) จากข้อความข้างต้นได้แสดงให้เห็นการปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรมที่ปิดเรื่องด้วยความสุขสมหวัง และการแต่งงาน ของหยางเล่อและไหมใหม่

สรุปผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค่านิยมจากหนังสือนิทานจีนของฟรานเซสคาร์เพเตอร์ โดยมี จุดประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมที่พบในหนังสือนิทานจีนและเพื่อศึกษากลวิธีการถ่ายทอดนิทาน ของฟรานเซส คาร์เพเตอร์ โดยศึกษาจากหนังสือนิทานจีน สอนลูกหลานให้ร่วมกันสืบทอดอัตลักษณ์ เผ่าพันธุ์ เขียนโดยฟรานเซส คาร์เพเตอร์ ผลการศึกษาพบว่าจากหนังสือนิทานจีนได้พบค่านิยมการ ประพฤติตน ค่านิยมการบูชาเทพเจ้า ค่านิยมการศึกษาและการรับราชการ ค่านิยมความงามของสตรี โดยสรุปได้ดังนี้

ค่านิยมการประพฤติตนแบ่งได้เป็น ค่านิยมเรื่องการเคารพผู้อาวุโสและค่านิยมเรื่องความ กตัญญู คนจีนให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโสมาก ทุกคนเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโส จนเป็น ค่านิยมที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนความกตัญญูนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของคนจีน เป็นเรื่อง ที่จะละเลยหรือไม่ปฏิบัติไม่ได้ ทุกคนต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดา ดูแลบิดา มารดายามชราและ เมื่อบิดา มารดาตายไปก็ต้องเคารพกราบไหว้อย่างสม่าเสมอ หากคนใดไม่มีความกตัญญู คนนั้นจะมี ชีวิตที่ไม่มีความสุข ส่วนคนที่มีความกตัญญูสวรรค์จะประทานพรให้พบเจอแต่ความสุขความเจริญ

ค่านิยมการบูชาเทพเจ้า ชาวจีนนั้นเชื่อในเรื่องของสวรรค์และเทพเจ้ามาก ถือได้ว่าเทพเจ้าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิต หากเจอเรื่องไม่ดี หรือโชคร้าย ชาวจีนจะขอพรต่อเทพเจ้าให้ช่วยเหลือตน และขอให้เจอแต่เรื่องดีๆ วันสำคัญของคนจีนนั้นล้วนมีเทพเจ้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นการบูชาเทพเจ้าเตาไฟในช่วงใกล้ปีใหม่ การเคารพเทพเจ้าอายุวัฒนะในวันเกิด รวมถึงการดำรงชีวิตประจำวันเช่นการเดินทาง การทำการเกษตร ชาวจีนมักจะขอพรเพื่อให้เรื่องที่ทำนั้นผ่านไปด้วยดี

ค่านิยมการศึกษาและการรับราชการ ชาวจีนนั้นให้ความสำคัญกับการศึกษามาตั้งแต่อดีต คนที่มีการศึกษา และมีสติปัญญาฉลาดเท่านั้นจึงจะสามารถสอบผ่านเข้ารับราชการได้ อาชีพรับราชการสำหรับคนจีนในยุคก่อนสมัยนั้นถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติมากที่สุด ผู้คนต่างเคารพนับถือคนที่รับราชการ ดังนั้นทุกคนจึงให้ความสำคัญกับการศึกษา เพราะการศึกษาจะเป็นการเปิดทางสู่การรับราชการและทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า

ค่านิยมเกี่ยวกับความงามของสตรี ได้กล่าวถึงค่านิยมการมัดเท้าและค่านิยมการเขียนคิ้ว ในอดีตนั้นเชื่อกันว่าการมีเท้าที่เล็กเหมือนดอกบัวคือความงามของผู้หญิงจีน ผู้หญิงจีนทุกคนจะมัดเท้าตัวเองให้เล็กเหมือนดอกบัว หากผู้หญิงคนไหนไม่มัดเท้าให้เล็กจะไม่สามารถหาสามีที่ดีได้ ยิ่งผู้หญิงมีเท้าที่เล็กเท่าไรก็จะมีผู้ชายปรารถนาที่จะแต่งงานด้วยเยอะขึ้นเท่านั้น ค่านิยมการเขียนคิ้วของผู้หญิงจีนนั้นได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในแต่ละสมัยมีค่านิยมความงามของคิ้วที่ไม่เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นคิ้วรูปพระจันทร์เสี้ยว คิ้วแบบกิ่งหลิว ซึ่งการที่จะมีคิ้วให้สวยงามตามค่านิยมนั้นต้องถอนขนคิ้วแล้ววาดขึ้นมาใหม่ ทำให้คนจีนในสมัยนั้นนิยมถอนขนคิ้วเพื่อที่จะได้วาดคิ้วใหม่ให้สวยงามตามค่านิยมนั่นเอง

ในส่วนกลวิธีการถ่ายทอดนั้นผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์จากหนังสือนิทานเงินของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์ตั้งหัวข้อต่อไปนี้ การเปิดเรื่อง การแทรกนิทานในนวนิยาย การสร้างตัวละคร การสร้างความขัดแย้ง การสร้างฉากเหตุการณ์ การปิดเรื่อง

การเปิดเรื่อง การเปิดเรื่องในนิทานเงินของฟรานเชส คาร์เพนเตอร์สามารถแบ่งได้เป็นการเปิดเรื่องแบบใช้การบรรยาย และการเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมจีนสมัยนั้น และการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายวิถีชีวิตของชาวจีนในขณะนั้นทำให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวจีนได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการ

เปิดเรื่องด้วยบทสนทนานั้นเป็นการเปิดเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงเนื้อหาในตอนนั้นๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร

การแทรกนิทานในนวนิยาย ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์มีกลวิธีการถ่ายทอดด้วยการแทรกนิทานไว้ในนวนิยาย โดยแบ่งได้เป็นโครงเรื่องหลัก และโครงเรื่องย่อย โครงเรื่องหลักนั้นมีลักษณะเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาต่อกันทั้งเล่ม ส่วนโครงเรื่องรองเกิดจากนิทานที่คุ้นเคยเล่าให้หลานๆ ฟัง เป็นโครงเรื่องที่จบในตอน และไม่ได้เชื่อมโยงกับบทใดๆ

การสร้างความขัดแย้ง การสร้างความขัดแย้งที่พบในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ สามารถแบ่งได้เป็น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ คือความขัดแย้งที่ไม่ลงรอยกันระหว่างตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครที่มีความไม่เข้าใจ และแสดงความต่อต้านต่อวัฒนธรรมประเพณี ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ คือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ที่โดนทำให้โศกเศร้าด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติเช่นปีศาจ วิญญาณร้าย

การสร้างฉากและเหตุการณ์ การสร้างฉากและเหตุการณ์ในหนังสือนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์นั้นแบ่งได้เป็นฉากในโครงเรื่องใหญ่ ซึ่งก็คือบ้านของตระกูลหลิง และฉากในโครงเรื่องย่อย คือฉากในนิทานแต่ละตอน ปรับเปลี่ยนไปตามนิทานที่เล่า เช่นฉากทะเล ฉากเมือง

การปิดเรื่อง การปิดเรื่องในนิทานจีนของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์ในโครงเรื่องใหญ่ปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิต ส่วนการปิดเรื่องโครงเรื่องย่อยหรือนิทานนั้น มีทั้งการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม และการปิดเรื่องแบบสุขนาฏกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไปดังนี้

1. ชาวจีนนั้นมีความเชื่อต่อสิ่งต่างๆเป็นจำนวนมาก จึงน่าจะนำมาศึกษาให้ละเอียดถึงความ เป็นมาของความเชื่อของคนจีนต่อเรื่องต่างๆ
2. ค่านิยมบางอย่างของคนจีนและคนไทยนั้นมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก จึงน่าจะนำมาศึกษา และเปรียบเทียบระหว่างค่านิยมของคนจีนและคนไทย ว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และมีความเชื่อมโยงกันหรือไม่

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- จงเจิง. (2556). **ปรัชญาขงจื้อ กตัญญู ธรรมคู่ฟ้าดิน**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ฐิตาพร จบสัจจร. (2559). **ระบบการศึกษาจีน: อดีต ปัจจุบัน อนาคต**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างสรรค์ปัญญาสาธารณะ.
- ดำรง ฐานดี. (2544). **สังคมและวัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). **นวนิยายเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- นิตยา ชวี. (2546). **อารยธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- บาหยัน อิมสำราญ. (2547). **เรื่องสั้นและนวนิยายไทย**. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. อ้างถึงใน ดวงเดือน จันทิห์ล้ำ. (2558). “การศึกษานิทานคติสอนใจ”. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประยงค์ อนันทวงศ์. (2544). **เทพเจ้าจีน**. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์โตร์.
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2553). **108 สิ่ง มิ่งมงคลจีน**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ฟรานเชส คาร์เพนเตอร์. (2555). **นิทานจีน**. กรุงเทพฯ: เรื่องปัญญา 1549.
- วิยะดา ทองมิตร. (2554). **พระโพธิสัตว์กวนอิม ตำนานของพระโพธิสัตว์ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สมชาย จิว. (2562). **เกร็ดเทพเจ้าจีน**. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

- ดวงเดือน จันทิห์ล้ำ. (2558). “การศึกษานิทานคติสอนใจ”. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทศพล ศรีพุ่ม. (2556). “การช้อนนิทานในวรรณคดีชาดกไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปณชัยรัศมี องค์กรรัตน์. (2557). “สามบุตรีแห่งจีน: การวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมจีนในไวลด์ สวอนส์ ของจุง ชาง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัยลักษณ์ นราทอง. (2557). “ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจีนภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนจากวรรณกรรมแปลจีนเรื่องเสียงร่ำไห้กลางสายฝน”. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วารีสรา จารย์ปัญญา. (2556). “การศึกษา เรื่องเล่าอาผานถึ ในฐานะนิทานมุขตลกแนวเสียดสี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัทธา พูลสวัสดิ์. (2547). “จีน: จากมุมมองตะวันตกในนวนิยายของเฟิร์ล เอส. บัก”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความ

เกรียงไกร กรองเสียง. (2559). “ร่างภายใต้บงการ การเปลี่ยนแปลงความงามของสตรีไทย-จีนตามวิถีสมัยใหม่”. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง** 5, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 239-241.

ชลิตา. (2555). “การวิเคราะห์ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องสั้น ช่อการะเกิดปี 2553”. **ศิลปศาสตร์ปริทัศน์** 7,13 (มกราคม-มิถุนายน): 1-13.

รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). “กลวิธีของการเล่าเรื่องในเจ้าหญิง”. **วารสารราชบัณฑิตสถาน** 30,1 (มกราคม-มีนาคม): 228-247.

ศิริพร ดาบเพชร. (2560). “แนวคิดผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงของจีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูปประเทศ”. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** 20 (มกราคม-ธันวาคม): 257-27.

สยมพร ฉันทสิทธิพร. (2560). “ปัญญาชนจีนยุคโบราณกับการรับราชการ”. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** 10,1 (มกราคม-มิถุนายน): 31-55.

สันติภาพ ชาร์มย์, พรธาดา สุวัธนวิช และธเนศ เวศร์ภาดา. (2555). “กลวิธีการเล่าเรื่องแบบแปลกใหม่จากเรื่องสั้นในนิตยสารช่อการะเกด พ.ศ. 2550-2553”. **วารสารวรรณศาสตร์ มศว** 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 63-64.

Tian Zhoshui. (2558). “นิทานพื้นบ้าน: ภาพสะท้อนวิถีชีวิตไทลื้อ ชุมชนม่านเปี่ยน ตำบลเม็งฮุ่น อำเภอเมิ่งไห่ จังหวัดสิบสองปันนา”. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์** 10, 20 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 43-55.

เอกสารประกอบการสอน

ศิริพร ดาบเพชร. (2549). “ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่.” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ปศ 333 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แบบโอนลิขสิทธิ์บทความวิจัย

เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นางสาวณัฐชา จรเสมอ
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาษาจีน
ภาคนิพนธ์	ค่านิยมของสังคมจีนก่อนจีนยุคใหม่และกลวิธีการถ่ายทอด ในนิทานเงินของฟรานเซส คาร์เพนเตอร์
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต
ที่อยู่ติดต่อได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา	22/2 ม.4 ต.ไทยบุรี อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160
หมายเลขโทรศัพท์	0897253387

ลิขสิทธิ์ของบทความวิจัยอันเป็นผลมาจากการศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย โดยมีกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองสิทธิ์

ลงนามผู้โอน

(นางสาวณัฐชา จรเสมอ)

ลงนามผู้รับโอน

(.....)